

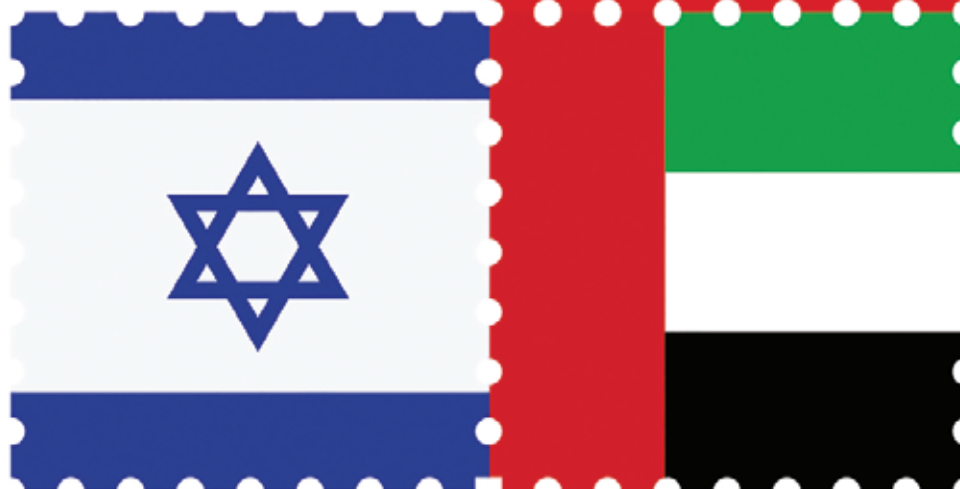
שָׂבִיל

בישראל

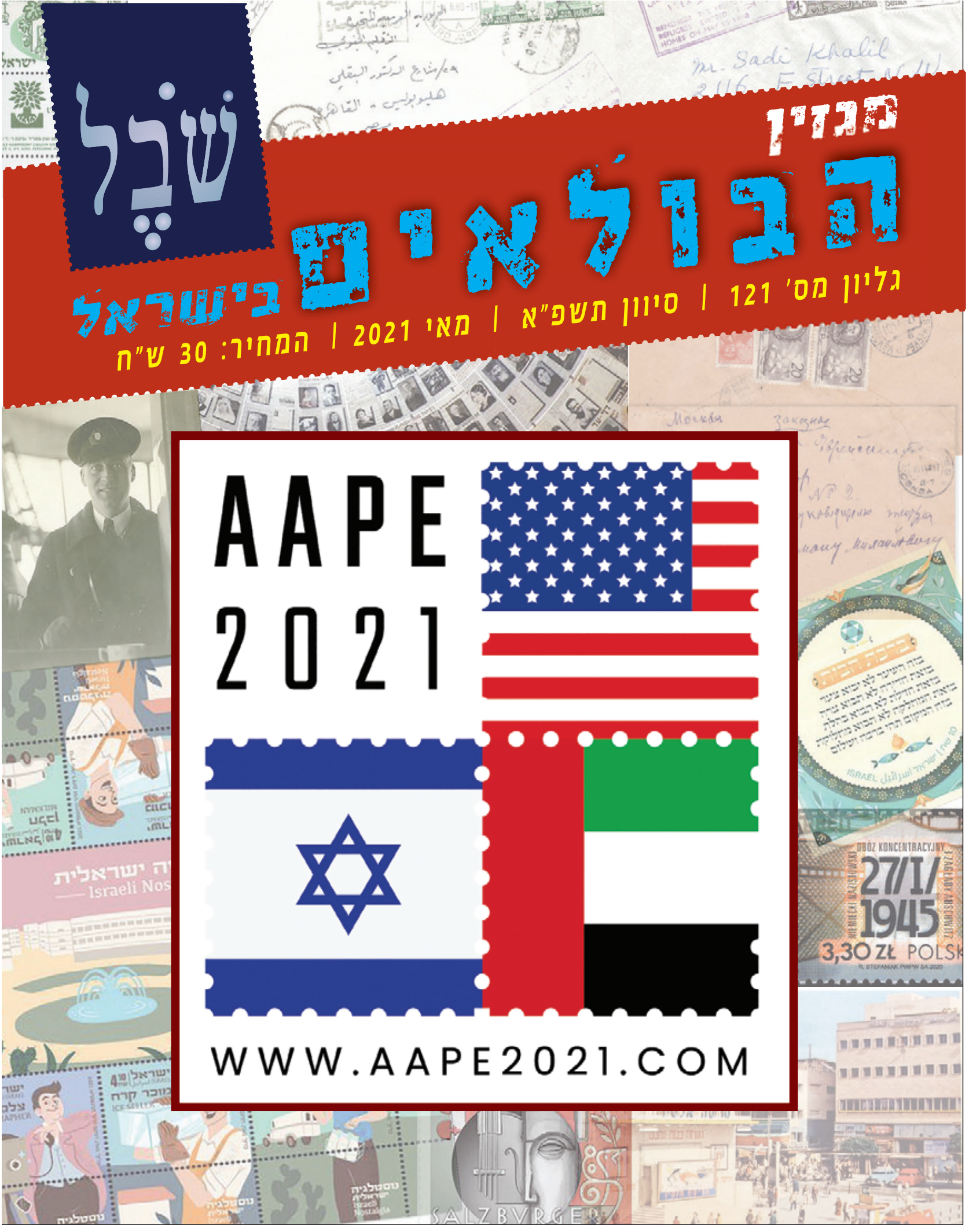
מגדיו
הבולאי

גליון מס' 121 | סיוון תשפ"א | מאי 2021 | המחיר: 30 ש"ח

AAPE
2021

WWW.AAPE2021.COM

קוראים יקרים,

החודשים שעברו מאז צאתו לאור של גיליון "שבל" הקודם היו מלאי אירועים ותהפוכות, אך דבר אחד בולט בהם מעל הכל – מבצע החיסונים יוצא הדופן שהתנהל בארץ הצליח להחזיר אותנו, ולו באופן ראשוני וחלקי, לשגרת חיים מסוימת. המשק נפתח, התנועה בכבישים חזרה ביתר שאת, אירועי תרבות וספורט שבו להתקיים באופן חלקי ולמרות חששות שליוו את פתיחת המשק מפני התפרצויות נוספות של הקורונה או הגעתם של וריאנטים חדשים של הנגיף שיגלו עמידות בפני החיסון, לפחות לעת עתה עושה רושם שלפחות ישראל חוזרת בהדרגה ובביטחון לשגרה. את פצעי השנה החולפת עוד נרגיש זמן רב ויש האומרים שאת מקצתם עוד כלל לא התחלנו לחוש על בשרנו, אבל לפחות בכל הנוגע לחזרה לשגרת חיים, נדמה שישראל נמצאת בכיוון הנכון. עם זאת, החזרה לשגרה בישראל אינה אומרת כי העולם כולו חוזר לשגרה. חלקים לא מבוטלים ממדינות אירופה עדיין נתונים תחת סגר ומבצע החיסונים הן באירופה והן במדינות אחרות עדיין אינם מכסים חלקים ניכרים מן האוכלוסייה ומתקדמים בעצלתיים, מה שעלול לעכב באופן ניכר את החזר לשגרת פעילות בינלאומית. עולם הבולאות, באופן טבעי, מושפע מאוד מהתפתחויות אלה ואף כי מספר תערובות כבר הודיעו על הכוונה לשוב ולהתכנס במרחב הפיזי ולא במרחב הווירטואלי, כבשנה האחרונה, עדיין מוקדם לקבוע בוודאות שכינוסים כאלה אכן יוכלו לצאת אל הפועל. השינויים וההתחדשות לא פסחו גם על ההתאחדות שלנו: בשנה האחרונה המשיכה ההתאחדות לפעול ככל שהתירה שגרת הסגרים וכך גם "שבל", שהוסיף לצאת לאור חרף האילוצים ותוך ניסיון לשמור על סדירות מירבית. עם זאת, השינויים הגיעו גם להתאחדות: כפי שניתן ללמוד מן המודעה על גב הגיליון, בחודש הקרוב תעזוב ההתאחדות את משכנה הנוכחי ברחוב פינסקר 2 בתל אביב ותתמקם במשרדים חדשים, ברחוב אבן גבירול 39 (פינת רחוב השופטים) בתל אביב. המרחק בקו אווירי בין שני המשרדים אינו עולה על קילומטר ורבע, אך השינוי המסתמך יהיה רב: לצד מעבר הדירה וההתחדשות במשרדים חדשים, ההתאחדות נפרדת הן מן המנכ"ל לילך גלעד והן מן המזכירה ריקי קיסוס. מן הצוות הוותיק של ההתאחדות, רק הספרנית יעל וילנר תמשיך למשרדים החדשים, שבהם היא עתידה לשדרג את ספריית ההתאחדות, להרחיב ולהנגיש את פעילותה לקהל הבולאים. על מקצת השינויים הצפויים תוכלו לקרוא בגיליון הנוכחי ברשימתו של נשיא ההתאחדות, עו"ד אלי ובר, שנוגע הן בהיסטוריה של ההתאחדות ובמעברי הדירה הקודמים שלה והן ביציאתה לדרך חדשה. שינוי חשוב נוסף שהתנסתה בו ההתאחדות בשנה האחרונה הוא קיומה של תערוכה לאומית וירטואלית ראשונה מסוגה, "נטבול 2021". גם אם לא נעדרה בעיות לגמרי, התערוכה רשמה הצלחה כבירה, הן ברמה התוכנית-בולאית והן ברמה הטכנית. יורם לוביאניקר, קומיסר התערוכה ומי שעמד מאחורי הקמת הפלטפורמה הווירטואלית הנפלאה שלה, סוקר במאמר סיכום מאירעניים את מהלכה של התערוכה, על הצלחותיה ועל הבעיות שהתגלו בדרך. מאמר נוסף של יורם המופיע בגיליון, עוסק באחד מן הפריטים בתערוכה, שמספר סיפור אנושי מרתק ולא-שגורתי. ההצלחה הגדולה והפלטפורמה המוצלחת – וגם הבעיות שיהפכו ללקחים עתידיים – יאפשרו שימוש עתידי בפלטפורמה הדיגיטלית ובידע הנצבר כדי לקיים תערוכות וירטואליות נוספות בעתיד ולא רק כאילוץ בתקופת מגפה, אלא גם בתוך שגרת פעילות בולאית. התערוכה הראשונה שתשתמש בפלטפורמה זו תהיה התערוכה המשותפת לישראל, ארצות הברית ואיחוד האמירויות שתתקיים בחודש יוני הקרוב ושהולגו היפה שלה (בעיצוב הדר בר, שעיצבה גם את הלוגו של "נטבול 2021") מתנוסס על כריכתו של גיליון זה. לצד כל אלה, כדרך השגרה, כולל הגיליון כמה מאמרים מצוינים: מאמר של ד"ר מרק פינס על דברי דואר ששלחו אנשי צוות הצפלין הגרמני בשלבים השונים של טיסת הצפלין מגרמניה למצרים ובחזרה. מאמרו של מאיר קוסוי עוסק בפעולות של הוועד היהודי האנטי-פשיסטי שפעל בברית המועצות במחצית המאה ה-20 ומספר את סיפורו (גם) דרך דברי דואר שנשלחו לחבריו. מאמרם של לורנס פישר וד"ר אופיר וינטר עוסק בבולים ובחותמות תעמולה שהופיעו על דברי דואר מהעולם הערבי בשנת הפליט העולמית (1959) ובשנים שלאחריה. מדור יודאיקה בגיליון זה כולל סקירה שכתב בוריס וולודרסקי על בולי יודאיקה שהונפקו ברחבי העולם בשנת 2020. לבסוף, כולל הגיליון מאמר דעה חשוב של גנדי ברמן המבקש לעסוק בעתידו של תחום הבולאות המאורגן בישראל וקורא להמשך דיון ש"שבל" ישמח מאוד לארח.

כרגיל, אנחנו תקווה שתמצאו עניין ובתכניו ואנחנו מזמינים אתכם לשלוח לנו מאמרים חדשים מפרי עטכם או מאמרי תגובה לפרסום בגיליונות הקרובים לכתובת הדוא"ל המופיעה בעמוד זה. לבסוף, נאחל לכולם בריאות איתנה וחזרה חלקה לשגרה, הן בארץ והן בכלל.

עידן בריר, עורך "שבל"
idanbarir@gmail.com

מגזין
הבולאים
בישראל

בהוצאת ההתאחדות בולאי ישראל

גיליון מס' 121

סיון תשפ"א – מאי 2021

מחיר: 30 ש"ח מנוי שנתי: 100 ש"ח

מען המערכת לפניות ולמנויים: ת.ד. 3301, ת"א 6103201

טל: 03-6295547 • פקס: 03-5259716

Email: lilachgilad@netvision.net.il • www.israelphilately.org.il

עורך: עידן בריר

עיצוב גרפי: א. אורן הפקות דפוס

הפקה: א. אורן הפקות דפוס, שדרות רוטשילד 109, ת"א

תמונת השער: לוגו תערוכת AAPE2021 המשותפת לישראל, ארצות הברית ואיחוד האמירויות. עיצבה: הדר בר.

תוכן העניינים

דבר העורך. 2

משכן ההתאחדות

משכן ההתאחדות עובר לכתובת חדשה /

אליהו ובר. 3

נטבול 2021

נטבול 2021 – סיכום ומסקנות /

יורם לוביאניקר. 4

דעה

הבולאות הישראלית – לאן? / גנדי ברמן. . . 6

דואר אוויר

טיסת הצפלין למצרים: דברי הדואר של

אנשי הצוות והנוסעים / מרק פינס 8

היסטוריה של הדואר

הוועד היהודי האנטי-פשיסטי / מאיר קוסוי. . 13

שנת הפליט העולמית – סקירת סיסמאות /

לורנס פישר ואופיר וינטר. 17

סיפורו של פריט

חבילה "דרך ישראל" / גנדי ברמן. 21

הצד האנושי של הפריט / יורם לוביאניקר. . . 22

תערוכת בולים וירטואלית

בקרו בתערוכת הבולים הווירטואלית

AAPE 2021. 23

יודאיקה

חדשות יודאיקה מרחבי העולם לשנת 2020 /

בוריס וולודרסקי. 24

בין גלי הפרופגנדה הפולנית /

רוברטו בז'סטובסקי. 27

עדכון קטלוג בולי ישראל. 28

חותמות דואר ישראל. 30

משכן ההתאחדות עובר לכתובת חדשה

אליהו ובר

אני מודה לכל מי שתרום להצלחת משרד ההתאחדות ברחוב פינסקר 2 תל אביב ובמיוחד למר טיבי יניב ולגב' לילך גלעד וכן לכל המזכירות והמתנדבים שפעלו ביעילות ובחריצות במשרד "הישן" ומאחל הצלחה ליעל ולצוות החדש ברחוב אבן גבירול בתל אביב. לעתיד, אני תקווה שלא תהיינה מריבות בין העמותה התל-אביבית וההתאחדות, שכן מריבות כאלה שהתגלעו בין הצדדים בעבר פיצלו את הכוחות והחלישו את הבולאות. זכור במיוחד הקרע באגודה התל-אביבית בין דוברי הגרמנית, "הייקים", לבין דוברי העברית, שהחליש בסופו של דבר את המחנה כולו. בתקווה שהיחסים הטובים ששררו במתקנים הנפרדים ב־30 השנים האחרונות ימשכו גם בעתיד. בהצלחה לכולם. ■

כיכר ב' בנובמבר ("מוגריב"), בסמוך למשכן הנוכחי של ההתאחדות, בשלהי שנות ה־50

הכניסה למשרדי ההתאחדות ברחוב פינסקר 2 בתל אביב

לאחר כ־30 שנה במשרדים שברחוב פינסקר בתל אביב אנו עוברים למשרד ברחוב אבן גבירול 39 בתל אביב. כאשר עברנו בזמנו לפינסקר, נפרדנו מאולם העמותה התל-אביבית לבולאות שהייתה ממוקמת ברחוב הס 16 בתל אביב ושהיוותה משכן משותף להתאחדות ולעמותה התל-אביבית משך עשרות שנים. כעת שוב נתאחד יחד עם העמותה התל-אביבית באותו משכן. היתרונות הם גדולים ביותר: תהיה ספריה בולאית לכל דורש, אנשי ההתאחדות יהיו זמינים להרצאות ולהדרכות לבולאים מתחילים ושיהיו מעוניינים לשאול אותנו שאלות.

למען ההיסטוריה אציין כי לא תמיד היו לנו משרדים וספריה או כל מיני דברי ציוד שיכולים לעזור לבולאים ושאותם אנו יכולים להשאיל להם. בתחילה, בשנות ה־50 ובתחילת שנות ה־60, היו הבולאים נפגשים בבתי קפה שונים: בקפה "פאר" שהיה ממוקם ברחוב טשרניחובסקי פינת אלנבי ולאחר מכן בקפה "ניצה" מול קפה "נוגה", בסמוך לבית ההתאחדות של היום, בכיכר מוגריב בתל אביב. הבולאים היו נאלצים להזמין קפה עם עוגה ולשבת בשולחנות ססודרו להם, להחליף בולים ולעתים לקנות או למכור בולים.

אחרי מספר תערוכות בולים מוצלחות בשנות ה־60, קנה הדואר עבורנו את המשרד והאולם שברחוב הס 16 בתל אביב, שהיה, כאמור, בבעלות משותפת של ההתאחדות והאגודה הבולאית התל-אביבית (טרם חוק העמותות זו הייתה אגודה).

ראשית, הייתה ההתאחדות אגודה עות'מאנית שנרשמה בשנת 1945, לקראת התערוכה הגדולה שנערכה בארץ. האגודות הבולאיות השונות לעומת זאת, פעלו בערים השונות בארץ. בחיפה, למשל, פעלה אגודה חזקה ואיכותית מאוד, אף יותר מזו התל-אביבית. גם בירושלים פעלה אגודה בולאית מקומית נוספת. לימים, נוסדו אגודות בולאיות רבות בכל רחבי הארץ.

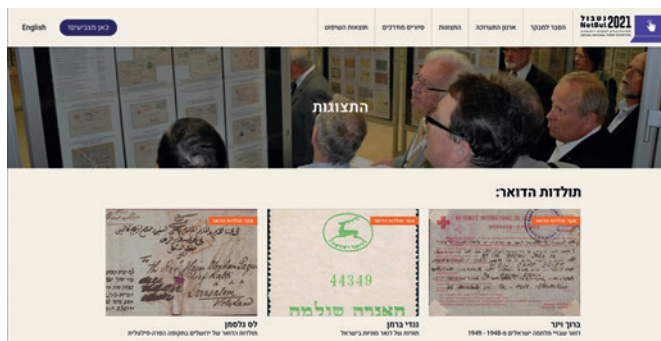
ההתאחדות "קפצה ליגה" כאשר שוכנה ברחוב פינסקר בתל אביב. ציוד חדש נקנה עבור המשרדים החדשים וארכיטקט מקצועי, חברנו בן הדור נסטויטר מחיפה, דאג לארגון המקום. טיבי יניב נתמנה כמנכ"ל להתאחדות ובמשרדים הייתה גם מזכירות, מה שאיפשר לפעילות ההתאחדות להיות בדרגה טובה בהרבה מאשר קודם לכן.

עד אותו זמן, הייתה המזכירות אצל לביא בלאו בבית, הגזברות אצל ארצי, וראש ההתאחדות היה מר ירחמיאל אוקו, שהחזיק בביתו את החותמות ואת כל הניירת הרשמית של ההתאחדות. מסיבה זו אין לנו גם פרוטוקולים או דוחות כספיים של כל השנים קודם למעבר ההתאחדות למשכנה החדש, הנוכחי, בראשית שנות ה־90.

אני בטוח שההתאחדות וגם העמותה התל-אביבית יהנו משיתוף הפעולה החדש והמחודש. ההתאחדות התקדמה רבות מאז הימים ברחוב הס 16, שם היה לנו רק חדר אחורי יחיד, ללא ספרייה וללא ציוד מינימלי. משרדי ההתאחדות החדשים יהיו מצוידים במיטב הציוד המודרני ובפרט במחשבים חדשים, שיסייעו בידינו לתת שירות טוב יותר לאספנים.

נטבול 2021 – סיכום ומסקנות

יורם לוביאניקר

עמוד התצוגות באתר תערוכת נטבול 2021

כצפוי, איכות התצוגות לא הייתה אחידה, אך כמה מהן הרשימו מאוד באיכותן וזכו בציון גבוה המאפשר להן להשתתף בתערוכות בחו"ל. בפרס התערוכה זכה אוסף הגלויות של קובי אלכסנדר, אשר הוצג תחת הכותרת "כנסיית הקבר הקדוש – היהלום שבכתר במסע צליינות לארץ הקודש". אוסף זה היה גם היחיד שזכה במדליית זהב גדול לאומית. חמישה אוספים זכו במדליית זהב "קטן", ומהם ראוי להזכיר את התצוגה של מנחם לדור ("המקצוע השני העתיק בעולם – שירותים חשאיים"), אשר הרשימה במיוחד בגישה לנושא ובידע תימאטי מעמיק. אוסף זה גם זכה בפרס מיוחד לזכרה של הגב' תמרה גלסמן ז"ל. מסקנה חשובה העולה מהתערוכה נוגעת לאגף הגלויות. אגף זה הוא חדש יחסית בתערוכות בולים בכלל, ובישראל הייתה זו הפעם הראשונה שאוסף גלויות נכלל בתערוכות בולים. רמת התצוגות באגף זה הייתה טובה מאוד, ואנו מקווים כי בתערוכות הבאות נראה אספני גלויות נוספים הנענים לאתגר שבתצוגה תחרותית. התגובות של קהל המבקרים לאגף החדש היו חיוביות מאוד, ונראה כי האדם הסביר, שאינו בקיא ברזי הבולאות, מתחבר לתצוגה של גלויות ביתר קלות.

קצת נתונים על קהל המבקרים

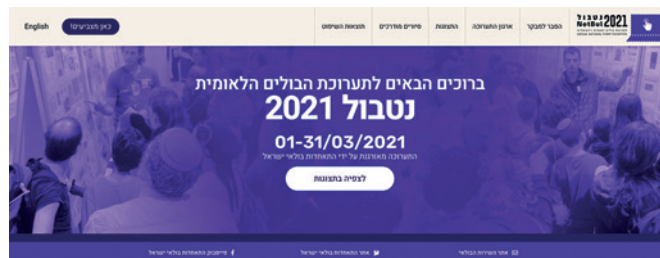
הזכרתי את קהל המבקרים, וראוי להרחיב בנקודה זו. למעלה מ-20,000 איש ביקרו באתר של נטבול במהלך החודש שבו התקיימה התערוכה. באופן טבעי חלקם שהה באתר זמן קצר בעוד שחלק ביקר בתערוכה במשך שעות רבות. מבקרים רבים גם שבו לביקורים נוספים בתערוכה, וכך נרשמו בסך הכול כמעט 35,000 ביקורים בתערוכה. אתר התערוכה היה דו-לשוני, וכרבע מהמבקרים נכנסו לאתר האנגלי. כ-60% מהמבקרים היו מישראל, ו-40% מחו"ל (מהם 7.5% מארצות הברית, 6% מברזיל, 3.7% מספרד ו-2.8% לא תאמינו – 2.8% מסין). מאחר ומספר המבקרים מחו"ל גדול משמעותית ממספר הנכנסים לאתר באנגלית המסקנה הפשוטה היא, שכשליש ממבקרי חו"ל הם דוברי עברית, ככל הנראה ישראלים השוהים בחו"ל.

תערוכת הבולים הלאומית "נטבול 2021" הייתה תערוכת הבולים הלאומית הווירטואלית הראשונה שנערכה בישראל. בצד הישגים רבים נרשמו גם מספר תקלות, שאותן ניתן, כך אני מקווה, להגדיר כ"מחלות ילדות". התערוכה ננעלה באופן רשמי ב-31 במרץ, אך אתר האינטרנט שלה בכתובת www.netbul.co.il יישאר פעיל בחודשים הקרובים, כך שעדיין ניתן לראות את התצוגות ואת תוצאות השיפוט.

אורות

נתחיל בצד החיובי: התערוכה אורגנה בזמן קצר יחסי, ואתר האינטרנט שלה, אשר תוכנן ונבנה על-ידי חברת NP Coding עוצב היטב. תגובות המבקרים הבהירו לנו כי האתר ענה על הצרכים והיה נוח להפעלה. התשתית שהוכנה לתערוכת "נטבול 2021" תשמש אותנו גם בעתיד, ובכלל זאת לצורך התערוכה הקרובה עם ארצות הברית ואיחוד האמירויות.

תערוכה בולאית יכולה להיות טובה רק אם התצוגות המשתתפות בה הן טובות. "נטבול 2021" הייתה התערוכה הלאומית הראשונה בישראל מזה למעלה מ-20 שנה שנערכה ללא השתתפות מציגים ממדינות זרות ועל כן היו המארגנים תלויים באופן בלעדי בהיענות של המציגים הישראלים. החלטנו מראש להגביל את ההשתתפות ולא לאפשר את השתתפותם של המציגים הבכירים, אלה שהתצוגות שלהם כוללות שמונה מסגרות תצוגה. רצינו להותיר את הזירה לתצוגות חדשות ולמציגים חדשים, וכן למציגים הפחות מנוסים אשר שואפים להתקדם. עשינו זאת בחשש מה, משום שבשנים האחרונות סבלנו ממיעוט "שחקנים חדשים" בזירת התצוגות התחרותיות. אני שמח לומר שההרשמה הפתיעה אותנו לטובה: בתערוכה השתתפו 17 אוספים, מהם 11 שהוצגו לראשונה בפני קהל הישראלי. ארבעה מבין המציגים השתתפו בפעם הראשונה בחייהם בתערוכות בולים, ואחד מהם אף הציג שני אוספים. שבעה עשר האוספים שהוצגו התחלקו לחמישה אגפים: תולדות הדואר, תימאטיקה, גלויות מרב, גלויות ובולאות מודרנית. עובדה מצערת היא שלא ראינו אפילו אוסף אחד באגף המסורתי.

עמוד הבית של תערוכת נטבול 2021

צללים

בצד השלילי של הדברים נרשמו גם מספר תקלות. החמורה שבהן היא האיחור הרב בו התפרסם דבר התערוכה, דבר שמנע ממספר מציגים פוטנציאליים ליטול בה חלק. דבר קיומה של התערוכה הוזכר כבר בשביל מספר 119, אך פרסום בולט ניתן לה בחוברת 120, אשר תוכננה לראות אור בראשית ינואר. בעקבות הסגר שנכפה על הציבור בשל מגפת הקורונה יצאה החוברת לבסוף רק בסוף פברואר, והגיעה לידי החברים ממש עם פתיחת התערוכה. מצד שני, דחיית התערוכה הייתה בלתי אפשרית בשל לוח הזמנים העמוס הצפוי לנו בחודשים הקרובים, וכך אירע שמציגים פוטנציאליים יצאו מקופחים, ועימם הסליחה. אני מקווה שאותם אספנים יאותו להשתתף בתערוכה לאומית בשנה הבאה, בין אם היא תיערך באולם או באופן וירטואלי. במסגרת הפקת הלקחים מהתקלה המצערת הזו, נעשה כל מאמץ לתת לכולם התראה ראויה על הכוונה לערוך תערוכה כזו.

תקלה נוספת שאירעה לנו היא קריסה מסוימת של מערך ההצבעות עקב עומס בלתי צפוי בשבוע הראשון של התערוכה. כאשר התגלתה התקלה, שמנעה מהמעוניינים בכך להצביע, טיפלנו בבעיה ללא שיהוי ופתרנו אותה בתוך מספר שעות. אנו מתנצלים בפני אותם מבקרים שנפגעו מתקלה זו.

לסיכום

המסקנה האחרונה שלי מתערוכת "נטבול 2021" (והחשובה ביותר בהיותה צופה פני עתיד) הוא שראוי לקיים תערוכות לאומיות לעיתים קרובות יותר. כאמור, התשתית של תערוכת "נטבול 2021" תעמוד לרשותנו גם בעתיד, כך שהתאחדות בולאי ישראל תוכל לארגן תערוכה וירטואלית נוספת (נטבול 2022?) בקלות יחסית, אם מספר ראוי של אספנים יאותו להשתתף בה. ■

פרס התערוכה – צלחת זכוכית עם הדפס ירושלים בזהב

מאמץ גדול הושקע בהכנת הסיוורים המודרכים בתערוכה באמצעות סרטונים. כ-15% מהמבקרים בתערוכה צפו לפחות בחלק מהסרטונים.

חלק מהקושי הכרוך בבניית אתר אינטרנט כיום הוא הצורך להתאים אותו לפלטפורמות שונות. כמחצית מהמבקרים ב"נטבול 2021" (50.3%, למעוניינים בנתון מדויק) גלשו לאתר באמצעות מחשב, וכמעט 48% מהמבקרים עשו זאת בטלפון הנייד שלהם. שני האחוזים הנותרים נעזרו במכשיר טאבלט. קצת למעלה ממחצית המבקרים הגיעו לאתר באמצעות הקלדת הכתובת שלו, ואילו האחרים הופנו מאתר ההתאחדות, מגוגל או מפייסבוק.

חידושים והפתעות

אחד החידושים שהנהגנו בתערוכה היה אפשרות לקהל המבקרים לבחור את האוסף החביב עליהם. למעשה, כל מבקר היה יכול להצביע לטובת שלושה אוספים שונים באופן המעניק שלוש נקודות לאוסף הטוב ביותר (לדעת המבקר), שתי נקודות לאוסף השני ונקודה בודדת לאוסף השלישי. כעשרה אחוזים מהמבקרים מימשו את זכותם האזרחית והצביעו עבור האוספים שמהם נהנו במיוחד. תוצאות ההצבעה מראות, כצפוי, כי לקהל הצופים יש קריטריונים שונים לחלוטין מאשר לחבר השופטים. בפרס "בחירת הקהל" זכה אוספו של פאולו דואק "המלך פלה" על כוכב הכדורגל מברזיל. אני מניח שהצופים מתחברים הרבה יותר לאוסף העוסק בתחום פופולרי זה על פני אוספים בתחום תולדות הדואר, למשל.

חידוש אחר, שכמותו לא ראיתי בשום תערוכה וירטואלית אחרת, היה האפשרות שניתנה למציגים לפנות ישירות אל קהל המבקרים. כל מציג הוזמן להעביר סרטון קצר של כמה דקות (כדי לא לייגע את המבקרים) ולספר להם על עצמו ועל האוסף שלו. להפתעתי, רק כמחצית מהמציגים בחרו לנצל את האופציה הזו ויצרו סרטונים אשר העניקו מימד נוסף לתצוגה שלהם.

תודה על תרומת בולים לנוער

- **מר גינזברג צביקה** – פרוטיאה בכפר, תל-מונד
- **גב' רבקה רפפורט** – פרוטיאה בכפר, תל-מונד
- **מר יהודה סמדר** – פרוטיאה בכפר, תל-מונד
- **מר יורם סלע** – פרוטיאה בכפר, תל-מונד
- **הראל גילוף** – תל אביב
- **דניאל שופן** – נשר
- **ולדי פיש** – תל אביב
- **מרינה אורליאנסקי** – אשדוד (לזכר אלפרד אורליאנסקי ז"ל)
- **אביאל סטולר** – נתניה
- **חגית אברהמי** – תל אביב
- **בנימין פלס** – רמת גן
- **אילנה מנס** – ראשון לציון
- **יהודה קליינר** – רעננה
- **שבתאי ולודה רווח** – קריית אונו
- **אמיר כהן** – רחובות

הבולאות הישראלית – לאן?

גנדי ברמן

טבעיות אלא גם בשל חוסר הרלוונטיות של המועדונים לציבור האספנים הקיים, שאינו מוצא בהם חומר לאיסוף או ידע בולאי בעל ערך משמעותי עבורם. נוסף על כך, כמעט כל המועדונים בארץ פועלים כיום בשעות המותאמות מלכתחילה אך ורק לציבור הגילמלים. קשה הרי להעלות על הדעת שאדם עובד בגילאים 21-67 יקח בכל שבוע חצי יום חופש כדי לבקר במועדון שלא מביא לו שום תועלת ממשית. קשה לשמוע דברים כגון אלה אבל מדובר בעובדות מוצקות.

בעידן שבו המועדונים העירוניים כבר אינם קיימים ברוב חלקי המדינה (או שיפסיקו להתקיים בקרוב, שהרי 5-10 אנשים הם לא מועדון של ממש) הגוף היחיד שישאר הוא התאחדות הבולאים. כאן נשאלת השאלה האם התאחדות הבולאים התאימה את עצמה למציאות הנוכחית או שהיא ממשיכה לפעול כמו לפני עשרות שנים? לדעתי, ברוב תחומי פעילותה ממשיכה ההתאחדות לפעול בדיוק כמו גם לפני 30 שנה, עוד בטרם נכנס האינטרנט לחיינו. לעומת זאת, מבחינה תקציבית ומבחינת כוח האדם מצבה של ההתאחדות שונה באופן ניכר מלפני 30 שנה. ללא ספק, על מנת להישאר רלוונטית לציבור האספנים ולהיות הגורם המרכזי בבולאות המאורגנת, ההתאחדות תהיה חייבת להתאים את עצמה למצב החדש. כדי שהאספנים ירצו להיות חברים בהתאחדות היא צריכה להציע להם ערך מוסף שלא ניתן להשיג במקום אחר. מה יכול להיות אותו ערך מוסף?

1. ריענון של מגזין ההתאחדות בכתבות וחדשות מעולם הבולאות. המגזין יכול וצריך להיות גם בתצורה דיגיטלית ונגיש רק לחברי התאחדות עם סיסמה אישית. באופן דומה יש להנגיש גם עשרות גיליונות "שביל" משנים קודמות גם.
2. גישה לידע בולאי. כיום קיימת ספריה בהתאחדות אבל ברור ששעות פעילותה ומיקומה לא הופכים אותה לנגישה עבור רוב האספנים בארץ. למרות זאת, ניתן להנגיש לפחות חלק מהספרים והחומרים הקיימים בספריה ההתאחדות, ולפחות אלה הנוגעים לבולאות ישראלית, וזאת גם באמצעות אתר האינטרנט של ההתאחדות, שאליו תעשה הגישה רק לחברים בעלי סיסמה אישית.
3. גישה למידע כללי על בולאות. קיימים ספרים בעברית בנושא בולאות כללית שניתן להנגיש דרך אתר ההתאחדות רק לחברי ההתאחדות ובאמצעות הזדהות בסיסמה אישית. ניתן גם להוסיף מצגות באותו נושא.
4. יצירת בלוג בולאי באתר ההתאחדות שבו יוכלו אספנים לשאול שאלות ולדון בנושאי בולאיים השונים, לחלוק מידע וחומרים שונים.
5. יצירת מאגר סטטיסטי על חברי ההתאחדות שישימש לקידום הבולאות ולהתאמת הפעילות לדרישות הבולאים. מאגר זה יכול

חד הנושאים המעסיקים חלק ניכר מן השיחות במועדונים ובמפגשים בולאיים שונים בשנים האחרונות הוא עתידה של הבולאות הישראלית. לדעתי, ראוי כי הדיון יתרכז לא בשאלה על עתידה של הבולאות אלא בשאלה האם הבולאות המאורגנת בכלל צריכה או יכולה להתקיים בצורתה הנוכחית, היתה הלכה למעשה למה שהיה נהוג לפני 30 שנה וגם לפני 50 שנה. העולם כל הזמן משתנה אבל משום מה הבולאות, הן מבחינה ארגונית והן מבחינה התנהגותית, נותרה כפי שהייתה הרבה לפני עידן האינטרנט והמדיה החברתית. המועדונים העירוניים המוכרים לנו הולכים ונסגרים בזה אחר זה ונראה כאילו אספני הבולים כמעט נעלמו. אולם די במבט חטוף באתרי מכירות כמו Delcampe ו-Ebay כדי לראות בבירור שהדבר אינו נכון. אתרים אלה מציגים כל הזמן עשרות אלפי פרטי בולאות ישראליים שנמכרים על ידי מאות סוחרים ואספנים מרחבי העולם וגם מישראל ולפחות כמה עשרות מהם מנהלים חנויות שלמות באינטרנט ובהן מאות ואלפי פריטים למכירה. הפריטים הללו לא רק מוצגים למכירה אלא גם נמכרים בפועל מדי יום וניתן לראות בהיסטורית המכירות של אותם אתרים. אני יכול להעיד באופן אישי שאני מרגיש תחרות מצד אספנים שנותנים הצעות גבוהות יותר משלי ולא פעם אני מפסיד במכרזים. כל זה מוכיח שהבולאות הישראלית ושוק החומר הישראלי ממש לא מת. נהפוך הוא – הוא חי עד מאוד.

לפי מיטב ידיעתי, עד היום לא נעשה שום ניסיון משמעותי על ידי השירות הבולאי או התאחדות הבולאים לאסוף נתונים סטטיסטיים על השוק הבולאי, על כמות האספנים ומצבם הדמוגרפי, על תחום התמחותם או על הפיזור הגיאוגרפי שלהם. השירות הבולאי שומר בסוד כל מה שנוגע למספר מנויי ומסיבות שאין ברורות לי מסרב להשתמש ברשת המנויים שלו לקידום הבולאות ולפרסום תכנים בולאיים (אפילו כשמדובר בעלות אפסית של ממש, כמו במקרה של שליחת אימיילים פשוטים). ללא ביצוע לימוד מעמיק וניתוח של הנתונים הסטטיסטיים לא ניתן יהיה לבצע תכנון או התארגנות כלשהם של תחום הבולאות.

ללא שום ספק ניתן לקבוע שאין התאמה בין מצב הבולאות כפי שמשקף מפעילות המועדונים וההתאחדות לבין המתרחש בזירות המסחר האינטרנטיות והמכירות הפומביות המסורתיות. יש ציבור אספנים שלם שלא הולך לפעילויות במועדונים ובמפגשים וגם אינו חבר באגודה או התאחדות בולאית כלשהי. מניסיוני אני יכול לומר שניתן ללא כל בעיה לקנות חומרים אך ורק באמצעות האינטרנט ואפילו את צרכי האספנות הנוספים, כמו אלבומים, דפים, מדבקות וכיוצא באלה, ניתן להזמין דרך האינטרנט ישירות מחו"ל ואף במחיר זול יותר ובמגוון רחב בהרבה מזה המוצע בארץ.

בעוד מספר שנים לא גדול עתידים מועדוני הבולאים העירוניים המסורתיים להיעלם מהנוף. הדבר יקרה לא רק מסיבות דמוגרפיות

NEGEV HOLYLAND STAMPS

- מתקיימות מכירות פומביות פעמיים בשנה
- המעוניין בקטלוג מתבקש לפנות אלינו
- מעוניינים תמיד בחומר למכירות פומביות או לקניה

- ISRAEL, INTERIM, BRITISH MANDATE, OTTOMAN PERIOD, JUDAICA
- AUCTION ARE HELD TWICE A YEAR

Please write for a catalogue
Ask about special low vendor commission rates.

P.O.Box 8101 — TRENTON NJ 08650 USA

E-mail: LEADSTAMP@VERIZON.NET

Phone: 609-456-9508

גם לשמש את הבולאים עצמם שמחפשים מי עוד עוסק בתחום האספנות שלהם ולייצר אינטראקציה ביניהם.

6. קיום מפגשים תקופתיים של אספנים למכירה ולקיום הרצאות.
7. פעילות חינוכית. כיום, מתרכזת פעילות זו אך ורק בבתי-ספר ובילדים. לטעמי, כדאי לחשוב מחדש אם לא כדאי להשקיע גם בגילאים אחרים, דוגמת גילאי 20-50, למשל. ייתכן שכדאי גם להרחיב את סוגי הפעילות ולא לצמצמה רק לחוגים ממשיים, אלא גם למפגשים מקוונים שיפורסמו, אפילו בתשלום, במדיה החברתית.

8. התאמת שעות המפגשים של המועדונים הקיימים לא רק לציבור הפנסיונרים. אנשים רבים היו רוצים לבוא לפעילויות גם אחרי שעות העבודה, אולם כיום, כל הפעילות מתרכזת בשעות הצהריים. שינוי כזה הוא גם פשוט וגם דבר שכדאי מאוד לשנות אם המועדונים מעוניינים להישאר רלוונטיים גם בעתיד.

9. חשוב להבין שכיום מה שלא נמצא באינטרנט אינו קיים למעשה. על כן, ההתאחדות מוכרחה להוביל תהליך של דיגיטציה של ידע בולאי שהולך ונעלם עם השנים. אני משוכנע שיימצאו אנשים שיאותו לעזור בסריקת החומרים ואחרים שיעניקו בשמחה חומרים לסריקה כדי לשמר את הידע הבולאי שצברו במהלך השנים.

לסיכום חשוב להדגיש שצריך לקחת את כל מה שכתבתי כביקורת בונה. ■

Romano House of Stamp Sales Ltd.

רומנו בית מכירות בולים בע"מ

מכירות פומביות של: בולים, מעטפות, גלויות, אוטוגרפים, שטרות ומטבעות ישראל והעולם, יודאיקה ושואה. יבואן בלעדי לאביזרי ואלבומי "LINDNER" גרמניה

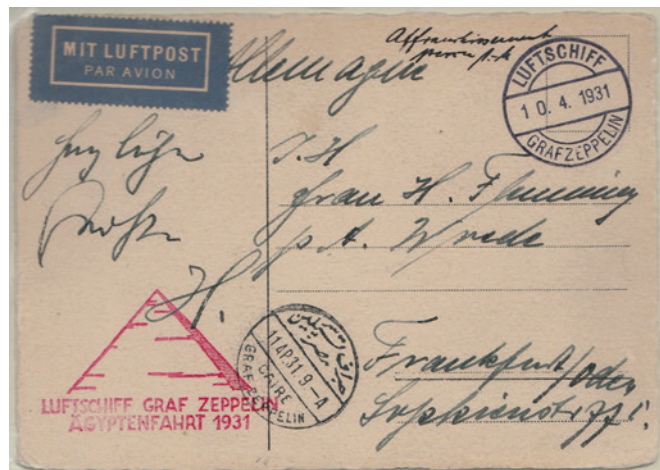

כתובתינו: דיזינגוף סנטר, תל אביב קומה 2 חנות מס': B-245
 ת.ד. 23274 תל אביב, מיקוד: 61231
 שעות פתיחה: א-ה: 9:30-19:00, ו': 9:30-15:00
Website: www.romanoauctions.com
Email: Romanostamps@gmail.com
 טלפון: 03-5250119
 טלפון/פקס: 03-5282790

8

תמונה 3 – גלויה שנשלחה על-ידי קרל בוירלה, ללא בולים

אנטון ויטרמן (Anton Wittemann) – שימש כנווט בטיסה זו (תמונה 4) וכן ב־350 טיסות שונות וצבר תוך כדי כך כמיליון מיילים בטיסות צפלין. בתמרונים מסוכנים הוא היה אחראי גם על המעלית. הגלויה כנראה נשלחה לעצמו.

תמונה 2 – גלויה שנשלחה על-ידי הנס קורט פלמינג לאשתו. בשלב זה נגמרו הבולים בצפלין ודברי הדואר נחתמו ביד

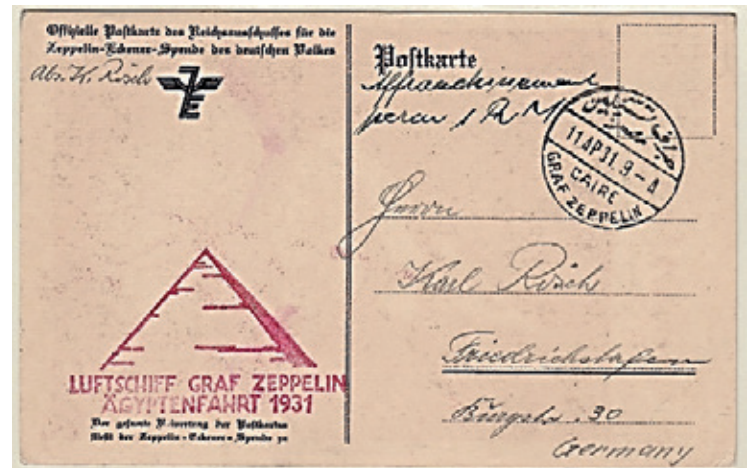
תמונה 4 – גלויה שנשלחה על-ידי אנטון ויטרמן. בתמונה הוא נראה משתמש בסקסטנט לצורך ניווט

קרל בוירלה (Karl Beuerle) – גלויה שנשלחה לעצמו (תמונה 3). הוא היה מכונאי ראשי ראשון על הצפלין ושימש מכונאי ברוב הטיסות בין השנים 1910-1940. עם הזמן הפך להיות האחראי על צוות הנחיתה של הצפלין. היה בעצמו אספן בולים.

קרל רוש (Karl Rosch) – מהנדס של הגרף צפלין (תמונה 5, עליונה) שהשתתף במספר טיסות כולל זו שמסביב לעולם. הגלויה נשלחה לעצמו.

הנס לדוויג (Hans Ladwig) – המהנדס והנווט של ספינת האוויר (תמונה 5, תחתונה). הגלויה נשלחה לעצמו.

תמונה 6 – מכתב ללא בולים (מאוד נדיר) נשלח על-ידי הנס פון שילר, ממפקדי הצפלין

תמונה 5 – שתי גלויות ללא בולים של אנשי צוות

מחמוד אבו אל-פתח (Mahmoud Abul Fath) – היה כתב של היומון אל-אהראם והעורך של העיתון אל-מסרי (תמונה 7), והשתתף במספר טיסות של הצפלין. היה מאוד ביקורתי למדיניות הבריטית שלא איפשרה טיסה למצרים בטיסה הראשונה למזרח התיכון בשנת 1929, וזאת בגלל שהבריטים בנו ספינת אוויר R-101 שהייתה אמורה לטוס להודו דרך מצרים. רק לאחר שזו התרסקה בטיסת המבחן ו-48 מתוך 54 אנשיה נספו, ניתנה הרשות לטוס למצרים. הוא כתב (בתרגום חופשי): "העננים בשמי הפוליטיקה הבינלאומית גדולים ביותר". הוא הופתע לגלות שכל האנשים שראה בנחיתת הצפלין במצרים היו חיילים בריטיים ואילו המצרים הגיעו רק לאחר מכן. ב-1954 נידון ל-15 שנות מאסר על ביקורת שכתב על גמאל עבד אל-נאצר. ביקש מקלט בסוריה ולאחר מכן עבר לעיראק, שבה קיבל אזרחות.

הנס פון שילר (Hans Von Schiller) – אחד ממפקדי הצפלין. לאחר המלחמה פיקד על טיסות הצפלין מגרמניה לארצות הברית, לדרום אמריקה, מסביב לעולם וכן לקוטב הצפוני. צבר כמיליון מיילים של טיסה בצפלין. למזלו, בשל עיכוב בברזיל הוא לא הצטרף לטיסה של הינדנבורג לארצות הברית שנשרפה כליל ושמה קץ לסוג זה של טיסות. מכתב זה בערך של 2 מרק שנשלח לסוכן של קו הספנות המבורג-אמריקה הוא נדיר ביותר ואחד הבודדים שנשלחו ללא בול על-ידי איש צוות (תמונה 6). המכתב נשלח בזמן שהותו במלון סבוי-קונטיננטל בקהיר.

שלב שלישי – ממצרים חזרה לגרמניה

(דואר זה אינו מכיל את החותמת האדומה)
קורט שר (Kurt Schnherr) – אחד משלושת ההגאים של הצפלין (תמונה 9). טס כבר מ-1913 על ספינות האוויר הראשונות Sachsen ו-Hansa. במלחמת העולם הראשונה היה על ספינת האוויר L3, הראשונה שהפציצה את נמל ירמות' באנגליה ב-19 בינואר 1915. כחודש לאחר מכן, תוך כדי סיור לאורך החוף הנורווגי כל ארבעת המנועים כשלו, ספינת האוויר התרסקה ללא נפגעים בנפש, ושנר וחבריו לצוות נשבו ושווה 3 שנים בכלא, עד לתום המלחמה.

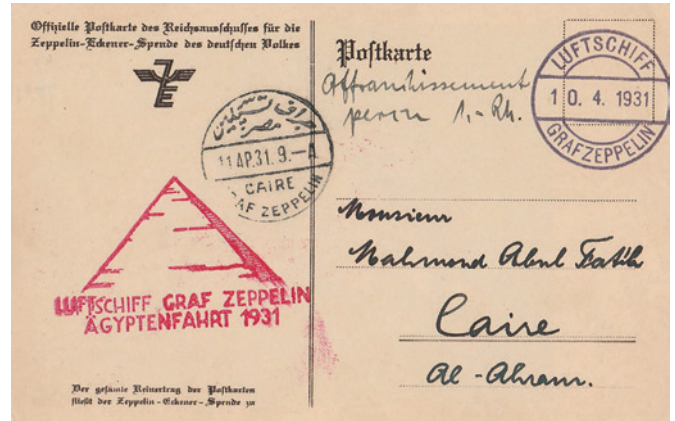
תמונה 9 – גלויה שנשלחה על-ידי ההגאי קורט שר

אוסקר רוש (Oscar Rosch) – אחד המכונאים שהשתתף בטיסות רבות של ספינות האוויר LZ127 ו-LZ130 שכללו טיסה לקוטב הצפוני ומסביב לעולם. בטיסה למצרים השתתף רק בשלב הראשון והשלישי של הטיסה (תמונה 10). הגלויה נשלחה לעצמו.

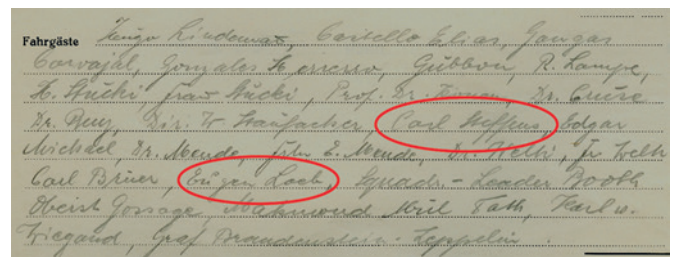
תמונה 10 – גלויה שנשלחה על-ידי אחד המכונאים, אוסקר רוש

היינריך קוביס (Heinrich Kubis) – גלויה שכנראה נשלחה לאשתו. הוא התחיל את הקריירה שלו כדייל עוד לפני שמטוסים היו גדולים מספיק להטיס דיילים. הוא שימש כדייל כבר על הצפלין שוואבן ב-1912 ועל כל הצפלינים מאז, כולל בודינזה, גרף צפלין והינדנבורג. ←

תמונה 7 – גלויה שנשלחה על-ידי מחמוד אבו אל-פתח, הכתב המצרי שליווה את הטיסה

שתי גלויות של נוסעים – אויגן לוב (Eugen Loeb) ששלח לעצמו ב-10.4 ללא בולים. וקרל שטפנס (Carl Steffens) ששלח לאלברט שטפנס (Albert Steffens) (שתי הגלויות בתמונה 8 להלן). רשימת הנוסעים נלקחה מספר הטיסה המקורי ושמות הנוסעים האמורים מסומנים באדום (תמונה 8, חלק תחתון).

תמונה 8 – שתי גלויות שנשלחו על-ידי נוסעים וכן רשימת הנוסעים ומספר הטיסה המקורי

קרל ברוייר (Carl Bruer) – שלח את הגלויה לעצמו (תמונה 12). היה סוחר של עטי נובע ובעל מפעל לעטים בגרמניה. טס בטיסות רבות של הצפלין וכתב ספרים על התרשמויותיו מטיסות אלו. אחד מהם הודפס באנגלית תחת הכותרת (בתרגום חופשי) "עם הצפלין לדרום אמריקה: יומן מסע, 1931". ■

תמונה 12 – גלויה שנשלחה עלידי איש העסקים הגרמני קרל ברוייר מהשגרירות הגרמנית בקהיר ועליה חותמת הגעה מתאריך 13 באפריל

בשלב ראשון היה דייל יחיד, אך ככל שמספר הנוסעים עלה (72 נוסעים בהינדנבורג), הוא הפך לראש צוות של כ-10 דיילים. היה על סיפון ההינדנבורג כשעלתה בלהבות ב-6 במאי 1937 וכשספינת האוויר התקרבה לקרקע המריץ את הנוסעים לקפוץ מהחלונות ולבסוף קפץ בעצמו. למזלו, הוא לא נפגע והעיד בהמשך בחקירת האסון. לאחר מכן חזר לגרמניה ונשאר שם עד מותו ב-1970. בצילומים להלן הוא נראה בחדר האוכל של הצפלין (תמונה 11, מסומן בחץ).

תמונה 11 – היינריך קוביס, הדייל הראשון בעולם, ממלצר בחדר האוכל של הצפלין

למכירה

1) אוסף מושלם של דפי מזכרת - 1,059 דפים + 330 אוברפרינטיים נדירים.

2) אוספים נוספים למכירה, לא כולם מושלמים:

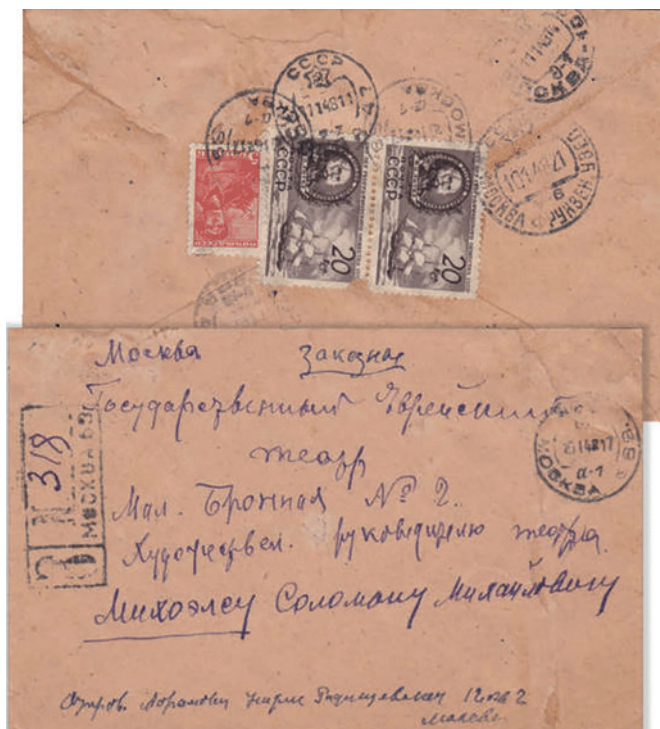
- (א) בולי ישראל מינט עם שובל כחדשים, מסודרים ב-10 אלבומי דאבו כולל כל הגליונות המיוחדים וההנפקות המשותפות עם המדינות השונות.
- (ב) מעטפות יו"ר כולל מעטפות יו"ר לגליונות שלמים וחריגים באלבומים.
- (ג) גליונות ה"בול שלי", כולל גם על מעטפות יו"ר באלבומים.
- (ד) 14 הפריטים המהודרים הבלתי מנוקבים במארזים וחתוכים בכל הוריאציות, פלוס שאר הגליונות הגדולים והמיוחדים כולל על מעטפות יו"ר.
- (ה) אגרות וגלויות אויר, גלויות מירב, גלויות צבאיות וגלויות PIC-O-LET באלבומים.
- (ו) תוויות ביול, מס"ד וקלוסנודורף גם על מעטפה, ושנות טובות של השירות הבולאי.
- (ז) שטרות ישראליים מדורגים PMG ומטבעות ישראליים.

לפנות לאלי: טל' 054-6092815 • 44444eli@gmail.com

הוועד היהודי האנטי־פשיסטי

מאיר קוסוי

שידורי רדיו בידיש ליהודי ארצות הברית ובריטניה, בהם דיווח למאזינים על מעשי הזוועה של הנאצים בשטחי הכיבוש. כתוצאה מפעולות אלה, חלק נכבד מהאוכלוסייה היהודית החל לראות בוועד היהודי האנטי־פשיסטי את נציגם ומגינם האמיתי. ראשי הוועד, ובמיוחד שלמה מיכאלס קיבלו מכתבים רבים, בהם אנשים סיפרו על תלאותיהם וביקשו סיוע. רוב הכותבים לא ידעו את כתובתו של הוועד, ולכן שלחו את פניותיהם אל מיכאלס עצמו בתיאטרון היהודי הממלכתי (שבו, כאמור, שימש כמנהל האמנותי). דוגמה לכך היא מכתב 1, אשר נשלח בדואר רשום למיכאלס ב־10 בינואר ונתקבל בתיאטרון ב־11 בינואר 1948. ספק רב אם מיכאלס אכן קרא את המכתב הזה, שכן הוא נרצח בלילה שבין ה־12 ל־13 בינואר 1948 במינסק, כפי שיתואר בהמשך.

מכתב 1 – מכתב רשום שמוען לשלמה (סולומון) מיכאלוביץ' מיכאלס בתיאטרון היהודי הממלכתי

כתובתו של התיאטרון היהודי במוסקבה הייתה ידועה בין תושבי העיר, אבל רק למעטים מתושבי הערים האחרות. לפיכך מכתבים רבים נשלחו למיכאלס בתיאטרון ללא ציון כתובת מדויקת, ואף הם הגיעו ליעדם. מכתב 2 הוא דוגמה לכך: זהו מכתב רשום שנשלח לתיאטרון ללא ציון שם הרחוב ומספר הבית. המכתב נשלח מהעיר ירוסלב ב־3 בפברואר 1947, ונמסר לנמען ב־5 בפברואר. בצידו

הוועד היהודי האנטי־פשיסטי הוקם במהלך מלחמת העולם השנייה כדי להבטיח תמיכה בברית המועצות מקהילות יהודיות בעולם הדמוקרטי ולסייע למלחמה בגרמניה הנאצית. כדי להשיג מטרה זו התכנסו כשני תריסר אנשי־רוח יהודים ("נציגי העם היהודי") במוסקבה ב־24 באוגוסט 1941. הדוברים בכינוס קראו ליהודים בכל רחבי העולם לסייע לברית המועצות. קריאה זו זכתה להד בתפוצות היהודיות וכך, למשל, הוקם בארצות הברית "הוועד היהודי לסיוע למלחמה הרוסית" שנשיא הכבוד שלו היה פרופסור אלברט איינשטיין.

המשתתפים בוועידה במוסקבה קראו לממשלה הסובייטית ליסד ועד יהודי אנטי־פשיסטי. הממשלה, שזיהתה את ההזדמנות לזכות בסיוע כספי מיהודים בכל רחבי העולם, החליטה להקים ועד כזה, שהיה כפוף למשרד המידע הסובייטי (הסוכנות האחראית על תעמולת המלחמה הסובייטית). הקמת הוועד היהודי האנטי־פשיסטי הוכרזה רשמית בפברואר 1942. שלמה מיכאלס, שחקן תיאטרון שהיה גם מנהלו האמנותי של התיאטרון היהודי הממלכתי הסובייטי, מונה ליושב־ראש הוועד.

ב־7 באפריל 1942 פרסם הוועד את המסמך הרשמי הראשון שלו – פנייה לעולם היהודי עליה חתמו 47 נציגים יהודים סובייטים בולטים, בהם הסופר איליה ארנבורג, המשורר שמואל מרש"ק, המוזיקאים דוד אויסטרך ואמיל גילס וכן מספר לא־יהודים כגון הפיסיקאי הרוסי הנודע פיוטר קאפיצה (לימים חתן פרס נובל).

הפגישה השנייה של "נציגי העם היהודי" נערכה ב־24 במאי 1942. הדוברים קראו ליהודי ברית המועצות לתרום כספים למימון ייצורם של 1,000 טנקים ו־500 מטוסים לצבא האדום. קריאה זו שודרה ברדיו, ובעקבותיה אספו יהודי ברית המועצות 3.3 מיליון רובל, אשר שימשו להקמת יחידת שריון וטיסת מטוסים. ב־1943 יצאו מיכאלס והמשורר איציק פפר למסע הסברה וגיוס כספים בארצות הברית, בקנדה, במקסיקו ובאנגליה, והתקבלו בהן בהתלהבות רבה*. במהלך מסעם בן שבעת החודשים גייסו השניים 16 מיליון דולר בארצות הברית (סכום השווה ל־220 מיליון דולר בימינו), 15 מיליון דולר בבריטניה ובקנדה, ומיליון דולר נוספים במקסיקו. בנוסף, הם השיגו סיוע בדמות ציוד רפואי ואמבולנסים, ביגוד, משאיות וסחורות נוספות. למסע שלהם נודעה גם חשיבות רבה על דעת הקהל, בעיקר בארצות הברית, בהעלאת המודעות לצורך בפתחת חזית שנייה.

ביולי 1942, החל הוועד היהודי האנטי־פשיסטי לפרסם עיתון בידיש בשם "אייניקייט" ("אחדות") בעיר קויבישב (שמה של סמרה בשנים 1935–1991), שזכה מיד לפופולריות רבה. הוועד גם אירגן

* הערת המתרגם: מלבד תפקידו הרשמי כנציג הוועד היהודי האנטי־פשיסטי, פפר היה גם סוכן של הנ.ק.ו.ד. ויצר קשר עם מרגלים סובייטים בארצות הברית במאמץ להשיג מידע על תכנית הגרעין האמריקאית.

מכתבים שנשלחו אל הוועד לא רק מערים בתוך ברית המועצות אלא גם מחוץ לגבולות המדינה. מכתב 4, שנשלח כמשולש ונפרש במלואו לצורך הצילום כאן, הוא דוגמה אופיינית. המכתב, אשר נתקבל במוסקבה ב־7 בדצמבר 1944, נשלח מהעיירה הקטנה קוסוב־לאצקי בפולין, שכמעט כל 1300 תושביה לפני המלחמה היו יהודים שנשלחו למותם בטרבלינקה ואלה מהם שהצליחו לחזור נרצחו לאחר המלחמה בידי הפולנים. המכתב נבדק על־ידי הצנזור הצבאי (חותמת 29/M, כאשר 29 הוא מספרו האישי של הצנזור, ו־M מסמן את מוסקבה, המקום בו נערכה הצנזורה) ולאחר אישורו הועבר המכתב ליעדו ב־25 בדצמבר, למרות שלא צוינה עליו כתובת מדויקת.

מכתב 4 – המכתב המשולש (המוצג הן בצורתו המקופלת והן בצורה פרושה) שנשלח מפולין לוועד היהודי האנטי־פשיסטי במוסקבה ב־25 בדצמבר 1945

תוכן המכתב מעניין מאוד, מאחר והוא מעיד על הזוועות שחוללו הנאצים בפולין הכבושה, ועל מצבה של שארית הפליטה לאחר שחרור פולין על־ידי הצבא האדום. השולחת לא ידעה את שמו של מיכאלס, אך למרות זאת הפנתה את קריאתה אליו באופן אישי:

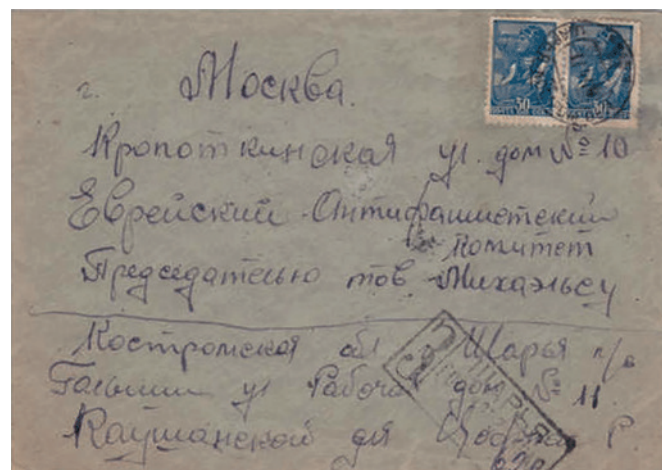
חבר יקר, אני מתחננת בפניך שתעזור לי למצוא את קרובי משפחתי. במשך חמש שנים חייתי תחת מגף הרשע של הפשיזם. בדרך נס ניצלתי ממחנה ההשמדה טרבלינקה, שבו כל משפחתי נספתה. אני בת 17 ושמי מאטלי צדיקובנה בריל. כיום אני נידונה למוות ברעב. יש לי סבא החי באמריקה,

האחורי של המכתב ניתן לראות את הביול. השימוש בדואר רשום הוא אופייני למכתבים שנשלחו לוועד.

מכתב 2 – מכתב רשום שנשלח מהעיר ירוסלבל ל"חבר" מיכאלס בתיאטרון היהודי הממלכתי, אך ללא ציון כתובתו של התיאטרון

כיוון שפעולותיו של הוועד היהודי האנטי־פשיסטי דווחו לא רק בעיתון שלו אלא גם בעיתונות הכללית וברדיו, יהודים רבים מכל רחבי ברית המועצות ידעו את כתובת הדואר של הוועד והפנו את מכתביהם לכתובת זו. מכתב 3 נשלח בדואר רשום ב־11 באפריל 1946 מהעיר הקטנה שריה אל "החבר היושב ראש מייקלס [הטעות במקור], הוועד היהודי האנטי־פשיסטי, רחוב קרופוטקין 10". מפתיע לראות ששולח המכתב ידע את כתובתו של הוועד, אך לא ידע לאיית נכון את שמו של מיכאלס. בציוד האחורי של המכתב קיימת חותמת הגעה מה־14 באפריל 1946.

מכתב 3 – מכתב רשום משנת 1946 מהעיר שריה שנשלח לוועד היהודי האנטי־פשיסטי

ושמו מר אלתר בריל, והוא גר ברחוב [לא קריא] בברוקלין. בבקשה תודיע לו שאני חיה בקוסוב בכתובת...

מכתבים שנשלחו לוועד היהודי האנטי־פשיסטי מתוך ברית המועצות כללו לעיתים קרובות בקשות לסיוע, למשל בתחום הדיור, משום שיהודים ששבו לביתם לאחר שנות המלחמה גילו כי פולשים השתלטו עליהם באופן בלתי חוקי. נושא נפוץ אחר היה בקשות סיוע במציאת עבודה. מכתבים רבים מפרטים מקרים בהם יהודים לא התקבלו לעבודה בשל היותם יהודים*. הוועד נהג להעביר מכתבים כאלה לטיפולם של מוסדות המפלגה הקומוניסטית המקומית או לסוכנויות הממשלתיות הרלוונטיות. למרות שברוב המקרים הוועד לא קיבל תגובה מגופים אלה על הטיפול בפניה, היו גם מקרים מעטים בהם שולחי המכתבים קיבלו מענה לצורכיהם. מקרים אלה גררו שמועות שנפוצו במהרה, וכתוצאה מכך שטף המכתבים והפניות לוועד רק גבר. בשלהי מלחמת העולם הוועד היהודי האנטי־פשיסטי קיבל פניות כה רבות עד שבאמצע 1944 הוועד העלה הצעה להקים ועדה מיוחדת שתהיה מסונפת אליו ואשר תסייע לקורבנות המלחמה היהודים. ההצעה הובאה לפני ויאצ'סלב מולוטוב, שהיה באותם ימים שר החוץ וחבר הפוליטבירו, אך הרעיון מעולם לא הגיע לכדי מימוש. לצד הסיוע לנזקקים, בין השנים 1944-1946 הקדיש הוועד מאמצים רבים לאיסוף חומר ל"ספר השחור". הספר נועד לתעד ולחשוף את רצח היהודים בשטחי ברית המועצות שנכבשו בידי הנאצים ובמחנות ההשמדה על אדמת פולין. ב־27 ביולי 1943 פורסמה מעל דפי ה"אייניקייט" פנייה לקוראים לשלוח לוועד היהודי האנטי־פשיסטי דברי עדות על השמדת היהודים בידי הנאצים.

כדי להכין את החומרים לפרסום הקים הוועד היהודי האנטי־פשיסטי באביב 1944 ועדה לענייני ספרות שהייתה מסונפת אליו. יושב ראש הוועדה היה הסופר איליה ארנבורג, שיזם את העבודה על הגרסה הסובייטית של הספר השחור. הוא הצליח לרתום למשימה סופרים סובייטים בעלי שם, שהחלו לעבד יחד עם ארנבורג את המכתבים, היומנים והעדויות על השואה שהגיעו מכל קצווי המדינה. בדרך זו הצליחו עורכי הספר השחור לקבץ ארכיון ייחודי של מסמכים המתעדים את שואת יהודי ברית המועצות ופולין. בשנת 1946 הצליחו ארנבורג ווסילי גרוסמן לסיים את הכנת הספר השחור – אחת החקירות המקיפות ביותר של פשעי הנאצים. חלק מהמסמכים שנכללו בספר השחור שימשו כעדויות שהוצגו בפני בית הדין הבינלאומי בנירנברג. ארנבורג אף תכנן להוציא לאור שני ספרים נוספים, אחד שיעסוק בגבורת היהודים שלקחו חלק בלחימה והשני על תרומת היהודים לפרטיזנים, אולם תוכנית זו לא יצאה אל הפועל. מחבריו של הספר השחור היו מעוניינים שכל העולם ידע על הטרagedיה של יהדות ברית המועצות ועותקים של כתב היד נשלחו לארצות הברית, לארץ ישראל, לאוסטרליה, לאנגליה, לבולגריה, לאיטליה, למקסיקו, לצרפת ולרומניה. בשנת 1946 פורסם הספר השחור באנגלית בניו יורק, וצוין בו כי זכויות היוצרים שייכות ל"ועדת הספר השחור של יהודי אמריקה". ספר זה כלל חומר אודות השואה בכל ארצות אירופה. הוועד היהודי האנטי־פשיסטי הוזכר כאחר מארבעה ארגונים שלקחו חלק בפרסום, אך רק חלק קטן מהחומר

* הערת המתרגם: הדרכון הסובייטי, שגם שימש כתעודת זהות, ציין את זהותו האתנית של נושא התעודה.

שהוועד אסף נכלל בספר שפורסם בארצות הברית ושמו של ארנבורג נדחק רק לרשימת המקורות. ספר זה גם פורסם ברומניה בשנת 1947 לערך (השנה אינה מצוינת בספר), לא לפני שכל העדויות על מעורבות הצבא הרומני ואזרחי המדינה בשואה נמחקו ממנו.

בברית המועצות עצמה נערכו הכנות להדפסת 30,000 עותקים מהספר בשנת 1947, ו־33 מתוך 42 גיליונות הדפוס כבר הודפסו. אלא שאז התערבה הוועדה לענייני תעמולה של הוועדה המרכזית של המפלגה הקומוניסטית והחליטה כי "הספר כולל מספר שגיאות פוליטיות חמורות, ולכן אין לפרסם אותו". "שגיאות" אלה כללו מספר רב של מקרים מתועדים בהם האוכלוסייה המקומית במדינות הבלטיות, באוקראינה ובבלארוס נטלו חלק פעיל בהשמדת היהודים. עובדות אלה לא השתלבו בנרטיב של המפלגה, לפיו קיימת אחדות וידידות בין העמים השונים בברית המועצות, ולכן כל דפי הדפוס שכבר הוכנו לצורך הדפסת הספר השחור הושמדו.

רק בשנת 1980 התפרסם לראשונה הספר השחור בשפה הרוסית, וזאת בעיר ירושלים. הדפסה זו עשתה שימוש בחומרים מארכיונו של ארנבורג, שהוברחו לישראל על־ידי ביתו אירנה. ב־1991 הספר יצא לאור בקייב, וכעבור שנתיים התפרסמה גרסה מלאה יותר בוילנה. רק ב־2014 יצא הספר השחור לאור גם במוסקבה.

אחד הסופרים אשר לקחו חלק פעיל בכתיבת הספר השחור היה גרשון מובשוביץ'. תמונה 5 מציגה גלויה שנשלחה על־ידו מריגה למוסקבה ב־16 בפברואר 1945, הממוענת לש. מיכאלס, בתיאטרון היהודי הממלכתי. מפתיע שהגלויה הגיעה ליעדה, על פי החותמת, רק ב־13 במרץ, אחרי מסע שארך כמעט חודש ימים. הגלויה עברה צנזורה צבאית וקיבלה חותמת אישור עם מספר 26069. ניתן להניח שהעיכוב בהעברת הגלויה נבע מהצנזורה, משום שהגלויה נכתבה ביידיש ולא מן הנמנע שלקח זמן למצוא צנזור ששלט בשפה זו.

בגלויה (מכתב 5) כותב מובשוביץ': "החבר ש. מיכאלס היקר! כהשלמה למכתבי הקודם רציתי להוסיף שההקדמה נכתבה על־ידי הסופר הלטבי אנדריי אופיץ (Andrejs Upits). ברכות חמות, מובשוביץ'". מטקסט זה ניתן ללמוד כי גם אופיץ נטל חלק בכתיבת חומר לספר השחור.

לפני פרוץ המלחמה גרשון מובשוביץ' חי בריגה וכתב בעיתונים מקומיים ביידיש תחת הפסבדונים "מ. הרץ". בזמן כיבוש לטביה על־ידי הגרמנים שהה בעורף, בברית המועצות, ועבד כעיתונאי. אחרי שחרור ריגה הוא שב לעיר והחל לאסוף חומר על מעשי הזוועה של הנאצים. הוא תכנן להוציא ספר על השואה בלטביה, אך לבסוף הסתפק בסדרת מאמרים. בשנת 1950 נעצר כחלק מחשיפת המזימה כביכול של הוועד היהודי האנטי־פשיסטי ועבר עינויים. ב־27 בינואר 1951 נידון לעשר שנות מאסר עם עבודת פרך. רק בשנת 1956 טוהר שמו, אך מצבו הבריאותי כבר ניזוק באופן בלתי הפיך כתוצאה מתנאי הכליאה שלו, ונפטר לבסוף ב־1958.

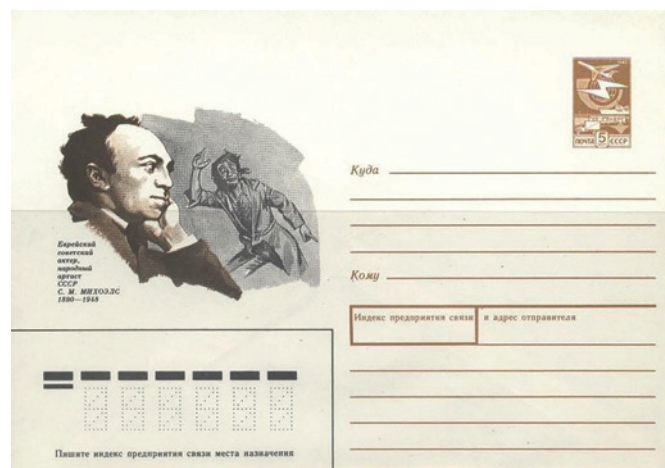
למרבה הצער, גורלם של רוב חברי הוועד היה דומה ואף גרוע יותר מזה של מובשוביץ'. בסוף שנות ה־40 היו היחסים בין ברית המועצות לארצות הברית מתוחים ביותר. על פי הוראות של המפלגה הקומוניסטית החלו גופי הביטחון הסובייטים לחשוף כביכול את מרכז הריגול האמריקאי־ציוני. המרכז פעל על פי הטענה תחת הכסות של הוועד היהודי האנטי־פשיסטי ופעולותיו כוונו כנגד שלמותה של ברית המועצות וכנגד סטלין באופן אישי. באווירה אנטישמית חריפה וגוברת,

באביב 1952 נשלמה החקירה, ובין ה-8 במאי ל-18 ביוני נערכו דיונים סגורים של בית המשפט הצבאי העליון של ברית המועצות, מבלי שהנאשמים זכו לייצוג משפטי. הנאשמים הואשמו בקיום קשרים עם "הארגונים היהודיים הלאומניים של אמריקה" ובעוד "פשעים" מפוברקים אחרים, כיד הדמיון הטובה על החוקרים. איסוף החומר לספר השחור נחשב כאחד הפשעים הללו ואחת האשמות הייתה הפצת תעמולה נאצית, משום שהספר השחור כלל ציטוטים מנאומים ומאמרים של מנהיגים נאצים שהיו קשורים לביצוע פשעי השואה. מאחר דיוני בית הדין היו סגורים ניתן לנאשמים לטעון לחפותם ולהצביע על הסתירות הרבות בטיעוני התביעה. במהלך הדיונים גם חזרו בהם רוב הנאשמים מהודאותיהם וכך נהג גם אחד מעדי המפתח של התביעה, שסיפר מעל דוכן העדים כי עדותו נגבתה ממנו באמצעות איומים ועינויים.

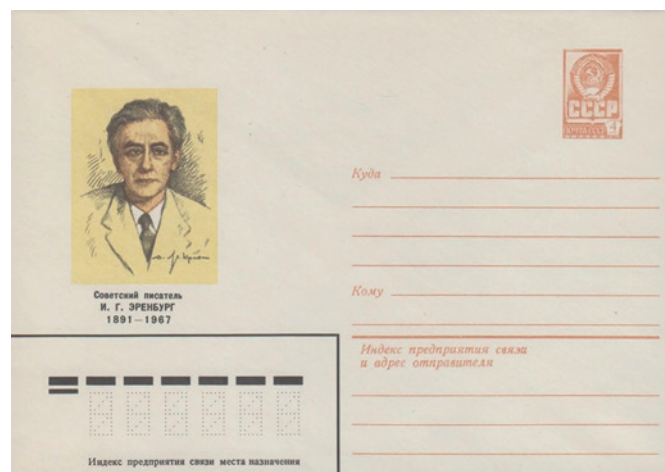
ב-18 ביולי 1952 דן בית המשפט 13 איש למוות, בעוד שאחרים נשלחו למאסר בגולאג לתקופות שבין חמש לעשר שנים. גזר הדין בוצע בלילה שבין ה-12 וה-13 באוגוסט 1952, המכונה "ליל המשוררים שהוצאו להורג". בישראל מכונים קורבנות ההוצאה להורג "הרוגי המלכות בברית המועצות". רק אחרי מותו של סטלין, ב-22 בנובמבר 1955, שינה בית הדין את טעמו, הפך את פסק הדין והורה על זיכוי הנאשמים. ■

מכתב 5 - גלויה כתובה יידיש ששלח גרשון מובשוביץ' לשלמה מיכאלס
ב-16 בפברואר 1945

דבר בולים: שלמה מיכאלס; הונפק ב-1989

דבר בולים: איליה ארנוב; הונפק ב-1980

החלו מעצרים של חברי הוועד בסוף 1947. ב-13 בינואר 1948, בהוראתו של סטלין, נרצח מיכאלס בתאונת דרכים מבוזבזת במינסק. המעצרים נמשכו גם במהלך 1948, עד שב-20 בנובמבר אישר הפוליטבירו החלטה לפזר לאלתר את הוועד היהודי האנטי-פשיסטי. המשטרה פשטה בעקבות זאת על משרדי הוועד והופעתו של העיתון "אייניקייט" נפסקה. בין השנים 1948 ל-1952 נעצרו למעלה ממאה מדענים, סופרים, עיתונאים, אמנים, פוליטיקאים ועובדי המפלגה הקומוניסטית והואשמו בקשרים נפשניים עם הוועד היהודי האנטי-פשיסטי.

בתחילת 1949 החלו חקירות אינטנסיביות של העצורים. לא פחות מ-35 חוקרים הועסקו בחקירה, והם השתמשו במגוון שיטות עינויים עד שהעצורים הודו ב"פשעים" אותם ביצעו או לחלופין העידו כנגד אחרים. אחד העצורים היה בוריס שימלוביץ', חבר נשיאות הוועד היהודי האנטי-פשיסטי והרופא הראשי של בית חולים גדול במוסקבה. במהלך המשפט העיד שימלוביץ' כי במהלך חודש חקירות הוא ספג בין 80 ל-100 מלקות בכל יום, ובסך הכל למעלה מ-2,000 מלקות, מידה של שמונה אנשים שונים. המשורר והסופר היהודי הנודע פרץ מרקיש נחקר פעמיים או שלוש בכל יום במשך למעלה מ-12 שעות. מיכאיל בולודין (גרזנוברג), שהיה מדינאי ודמות ציבורית ידועה ומקורב אישית ללנין, מת בכלא כתוצאה מהעינויים שעבר.

החקירות האינטנסיביות הניבו תחילה את התוצאות המקוות מבחינת החוקרים: כל החשודים למעט שימלוביץ' לא עמדו בסאת הייסורים וחתמו על הודאות באשמה שלהם ושל חבריהם. ב-25 במרץ 1949 הועמדו 29 איש לדין. המשפט עצמו התנהל רק בשנת 1950, משום שבינתיים חלק מהנאשמים עזרו כוחות וחזרו בהם מההודאות שמסרו. בינואר 1952 התחדשו החקירות והתמקדו בקשר שבין הנאשמים לשירותי הביון של מדינות זרות. החוקרים זייפו מסמכים שנועדו להוכיח קשר כזה, שכמובן לא היה קיים. כן הוחלט לקשור לחקירה כנגד חברי הוועד שורה של חקירות נוספות, צעד שהרחיב את מצעד הנאשמים ל-220.

שנת הפליט העולמית – סקירת סיסמאות

לורנס פישר ואופיר וינטר

תמונה 2 – הגהת מטבעת בצבע ההנפקה של בול מנהל הדואר של האו"ם (UNPA) משנת 1959. ההגה אושרה ב־3 בספטמבר 1959, כשלושה חודשים לפני יום ההנפקה

תמונה 3 – בול הקע"מ לציון שנת הפליט העולמית

ערב הסעודית הנפיקה סדרה של שלושה בולים, אך המוטיב המרכזי באלה היה שונה: על הבולים הוצג הסמל הרשמי של שנת הפליט העולמית ולצידו מפת פלסטין הכבושה – על פי תפישותם של הסעודים – כפי שהייתה בשנת 1960 (תמונה 4).

תמונה 4 – הבול הסעודי לציון שנת הפליט העולמית

בשנת 1958 מיליוני פליטים עדיין לא יושבו מחדש וטופלו בעיקר על-ידי שני ארגונים, נציבות האו"ם לפליטים (UNHCR) סוכנות הסעד והתעסוקה של האו"ם לפליטי פלסטין במזרח הקרוב (אונר"א, UNRWA).

על בסיס רעיון שיזמה בריטניה, הכריז האו"ם על שנת הפליט העולמית (World Refugee Year). החלטה מספר 1285 של העצרת הכללית של האו"ם מ־5 בדצמבר 1958, שהייתה אמורה להיכנס לתוקף ביוני 1959, לפליטים בכל רחבי העולם. שנת הפליט העולמית החלה רשמית ב־28 ביוני 1959. הרעיון שעמד בבסיסה של שנת הפליט העולמית היה שיש לעשות מאמץ הומניטרי מיוחד על מנת להביא את בעיות הפליטים לכלל פיתרון. סמלה של ה־WRY היה עץ אלון ששורשיו עקורים, דימוי שתיאר את הפליטים העקורים מבתם. סמל זה נראה על שובל הבול שהנפיקה ישראל לציון שנת הפליט העולמית (תמונה 1).

תמונה 1 – הבול הישראלי לציון שנת הפליט העולמית

המעצב הדני אולב מתיסן (Mathiesen) עיצב עבור הבולים הרשמיים של האו"ם סמל מיוחד. על סמל זה נראתה צללית גבוהה ומוארכת המסוככת על-ידי ידיים מגוננות. הסמל הפך לאחר מכן לסמלה הרשמי של נציבות האו"ם לפליטים (תמונה 2).

כחלק משנת הפליט העולמית, כמה ממדינות ערב הנפיקו בולים כדי למקד את הבעיה בנושא הפליטים הפלסטינים, ורבות מהן השתמשו בעיצוב זהה. ההנפקה המשותפת שלהם הציגה את סמל נציבות האו"ם לפליטים בפניה השמאלית העליונה, אישה וילדה לבושה בכתובות צמודות, לצד אוהל, מצביעות על מפה המסומנת בבירור כפלסטין, על מלוא שטח המנדט. עיצוב זה שימש על בולים על-ידי מצרים, סוריה ותימן. גם מצרים וגם סוריה השתמשו ב־UAR כשם המדינה, הרפובליקה הערבית המאוחדת (שראשי התיבות שלה בעברית היו קע"מ – "הקהילה הערבית המאוחדת"; תמונה 3). הרפובליקה הערבית המאוחדת הייתה איחוד בין מצרים לסוריה כחלק מהניסיון של גמאל עבד אל-נאצר לפאן-ערביות. הקע"מ נוסדה בשנת 1958 והתקיימה עד 1961. הקע"מ היה חבר בברית מדינות ערב, קונפדרציה רופפת בינו לבין הממלכה המונוארכית של תימן, שהתפרקה גם היא בשנת 1961. עובדה זו יכולה להסביר מדוע תימן הנפיקה שני בולים בעיצוב זהה.

ירדן פרסמה חותמת תעמולה דומה, אלא שזו הופיעה באנגלית בלבד: Remember the million Palestine refugees expelled from their homes on 15 May 1948 (תמונה 7). החותמת הופיעה בנוסח שונה, שבו המילה evicted הוחלפה במילה expelled. האם הנוסח השונה היה מכוון? המילה "גורשו" מעוררת קונוטציות קשות ואלימות יותר מאשר המילה "פוננו". אדם שגורשו אינו יכול לשוב לביתו, אך פינוי מרמז על כך שקיימת אפשרות של שיבה.

תמונה 7 - חותמת תעמולה ירדנית על מכתב שנשלח מירושלים הירדנית לבלגיה

על פי האמור בגיליון מספר 52 של כתב העת "אל-בריד" מספטמבר 2005, חותמת התעמולה הירדנית קיימת גם בנוסח ערבי. אותו כתב-עת מדווח גם על חותמת תעמולה שבה המילה expelled הוחלפה במילה denied. בארבעים שנות איסוף בולים, לא ראינו בשוק דוגמה לפרט עם חותמת תעמולה שכזו.

לאחרונה נראתה חותמת תעמולה ירדנית נוספת - Remember the million Palestine refugees aviated from their homes on May 1948 (תמונה 8). למיטב ידיעתי, חותמת תעמולה זו לא תועדה בשום מקום עד היום. מעניינת במיוחד הסיבה לשימוש במילה aviated, שמשמעותה לעוף או להטיס מטוס. האם מדובר בבחירת מילים מכוונת או בתרגום לא-מדויק?

תמונה 8 - חותמת תעמולה ירדנית על מכתב שנשלח מעמאן

בבואנו לעסוק בבולים כל שנדרש הוא חיפוש בקטלוגים המתעדים את הבולים שהונפקו במדינות המנפקות בולים תקפים על פי איגוד הדואר העולמי (UPU). לעומת זאת, יש רק תיעוד מועט על השימוש בחותמות תעמולה (slogan postmarks) על דברי דואר. מספר חותמות תעמולה כאלה הוטבעו במסגרת שנת הפליט העולמית אך רק מקצתן תועדו.

הפריט להלן הוא מכתב שנשלח מסודאן בשנת 1960 ועליו סיסמה דו-לשונית, בערבית ובאנגלית שזה נוסחה: "זכרו את מיליון הפליטים מפלסטין שפוננו מבתיהם ב-15 במאי 1948" (Remember the million Palestine refugees evicted from their homes on May 15 1948 (תמונה 5). נוסח זה מציג את הטענה כי מספר הפליטים הפלסטינים עמד על מיליון. בפועל, לא ידוע כמה פליטים ערבים ברחו מכיוון שקיימים חישובים רבים ושונים, החל בהערכה נמוכה של כ-200,000, כפי שנטען עלידי סוריה בתחילה, עבור כ-300,000 כפי ששודר באמצעי התקשורת בעיראק, וכלה ב-472,000, כפי שדיווח ראלף באנץ' (Bunche) לאו"ם ב-1948.

תמונה 5 - חותמת תעמולה סודאנית על מכתב שנשלח מסודאן לארצות הברית

אותה סיסמה הוטבעה גם על דואר מעיראק (תמונה 6). במשך כ-40 שנים של איסוף בולים, ראו מחברי מאמר זה פחות מעשר מעטפות שמקורן בעיראק עם חותמת זו.

תמונה 6 - חותמת תעמולה עיראקית על מכתב שנשלח מעיראק למצרים

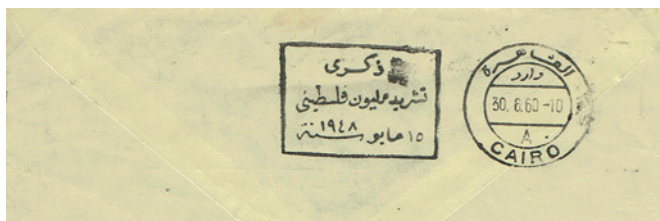

תמונה 10 - חותמת תעמולה מצרית על מכתב שנשלח מלבנון לחלוואן שבמצרים

תמונה 11 - חותמת תעמולה מצרית על מכתב שנשלח בדואר פנים, מפורט סעיד לקהיר

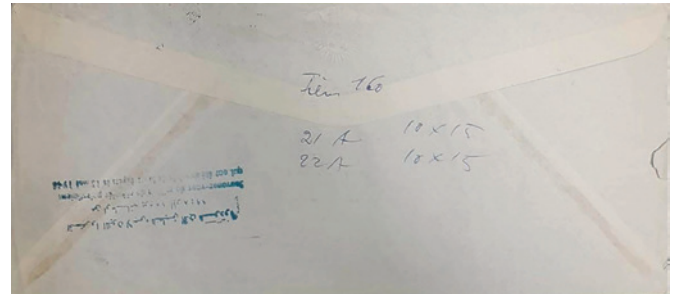
חותמת תעמולה אחרת, כתובה ערבית בלבד ונוסחה: "זכר לעקירתם של מיליון פלסטינים, 15 במאי 1948" (תמונה 12). מדוע רק בחותמת התעמולה בערבית מוזכרים הפליטים הפלסטינים באופן ספציפי?

תמונה 12 - חותמת תעמולה מצרית בערבית על מכתב שנשלח לקהיר

שתי חותמות התעמולה המצריות הללו פורסמו מחדש בשנת 1965, כך עלה ממאמר שפורסם בכתב העת "אל-מגלה" של הדואר המצרי. מאמר אחר, שפורסם בגיליון מס' 241 מחודש יוני 2012 של כתב העת Egypt Study Circle היוצא לאור מטעם הדואר המצרי, ציין כי החותמות הובעו מחדש על דואר יוצא לכבוד "יום השנה לגזל האדמה הפלסטינית". הסיסמה באנגלית הייתה אמורה להיות בשימוש בדואר יוצא מנמל התעופה קהיר החל בתאריך 17 במאי 1965 והסיסמה בערבית הייתה אמורה להיות בשימוש על דואר יוצא מקהיר ואלכסנדריה החל ב-8 במאי 1965. מחברי המאמר העידו כי בשנת 1965 ראו אך ורק את הסיסמה בערבית אך לא את זו באנגלית.

גם לבנון פרסמה חותמת תעמולה דו-לשונית, בצרפתית ובערבית, שזו לשונה: remember the million Palestine refugees expelled from their homes on May 15, 1948 (תמונה 9). מעניין כי עד לרגע זה הפריט המופיע בתמונה הוא היחיד שעליו מופיעה חותמת תעמולה זו.

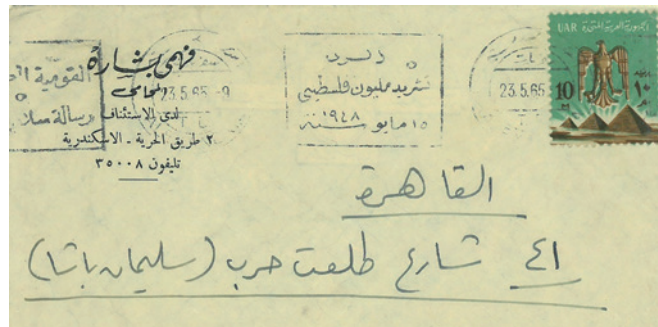
תמונה 9 - חותמת תעמולה לבנונית על גב מעטפה שנשלחה מלבנון לשווייץ

גם מצרים פרסמה חותמת תעמולה לרגל שנת הפליט העולמית. הסיסמה על החותמת, הכתובה אנגלית, אמרה: "זכרו את מיליון הפליטים הערבים חסרי הבית" (Remember Homeless Million Arab Refugees), בלא אזכור של הפלסטינים. החותמת הייתה בשימוש הן על דואר נכנס, כפי שניתן לראות על המכתב שלהלן שהגיע מלבנון (תמונה 10); שימו לב לאות A בחותמת של נמל התעופה קהיר, ככל הנראה לציון Arrival) והן על דואר יוצא (תמונה 11); שימו לב לאות T על החותמת של פורט סעיד, ככל הנראה לציון Transmission). גם במקרה זה, רק חותמות תעמולה ספורות מסוג זה נתגלו.

סיכום

מאמר זה עוסק רק באירועים שסביב שנת הפליט העולמית. לאחר יום זה, השתמשו מדינות ערב בבולים כדי להפגין את הזדהותן עם סוגית הפליטים. השימוש בבולים ככלי תעמולה אינו חדש ומאמרים רבים נכתבו בנושא זה. לעומת זאת, חותמות תעמולה כמעט ולא תועדו או נחקרו. משונה לגלות כי רק סיסמאות מעטות הופיעו. הסיבה לכך היא, ככל הנראה, שחלקן היו כתובות ערבית. כך או כך, מדובר ב"תבלין" נוסף שניתן להוסיפו לאוסף. ■

תמונה 13 – חותמת תעמולה מצרית בפרסום חדש משנת 1965, על מכתב שנשלח לקהיר (הבול על המעטפה הוא של הקע"מ אך המכתב נשלח ארבע שנים לאחר פירוקה של הקע"מ בשנת 1961)

רשימת מקורות

United Nations Philatelist, volume 24.

United Nations Philatelist monograph, June 2000.

Al Barid magazine, № 52, September 2005.

Egypt Study Circle № 241, June 2012.

לצד הסיסמה הלבנונית, גם סוריה פרסמה סיסמה זוהה, אך עד היום רק עותק אחד שלה הגיע לשוק. מקורות בלבנון אומרים כי חותמת התעמולה הייתה בשימוש רק באמצע חודש מאי 1960, לציון יום הנכבה, אף כי הסיסמה לא התייחסה מפורשות ליום הנכבה של 1960.

בולי תל אביב (י. צחור) בע"מ TEL-AVIV STAMPS (Y. TSACHOR) LTD.

מכירה על פי הצעות מחיר בכתב (Mail Auction)

מוקדמים * מנדט * מנהלת העם * דאר עברי
ישראל * חו"ל * יודאיקה * גלויות * ספרים

קטלוג מאוייר חינם

Web: telavivstamps.com • E-Mail: tastps@gmail.com

ת.ד. 16218 תל אביב, טלפון: 03-5226294, פקס: 03-5245088

חבילה "דרך ישראל"

גנדי ברמן

בתמונה להלן נראה טופס משלוח של חבילה שנשלחה לגרמניה המערבית מן העיר בית לחם שתחת הממשל הצבאי הישראלי. החבילה נשלחה ב-11 בספטמבר 1973 על-ידי אדם בשם מ. אלמגור שמקום מגוריו בירושלים. הביול על החבילה הוא גבוה למדי, בערך של 14.75 לירות, אך זהו אינו העניין העיקרי הנוגע לפריט זה. על החבילה יש תווית חבילות מיוחדת לשטחים המוחזקים שעליה מופיע הכיתוב VIA ISRAEL. אלא שלפי החוק הבינלאומי השטחים לא היו חלק ממדינת ישראל והיו נתונים תחת ממשל צבאי. נוסף על כך, במרכז טופס החבילה עצמו יש חותמת מיוחדת בצרפתית (בצבע סגול) שהפכה את טופס החבילה הישראלי הרגיל לטופס מיוחד לשימוש בשטחי הממשל הצבאי של צה"ל ביהודה ושומרון. טפסי חבילה מהשטחים הם חומר נדיר ביותר ובמיוחד בכל הנוגע לחבילות מסחריות. ידועים רק טפסים בודדים של חבילות מסחריות ומספר גדול יותר, אם כי עדיין קטן מאוד (עשרות בודדות) של חבילות שנשלחו על-ידי אספנים. ■

אֵילֵת - אגודה ישראלית לבולאות תימאטית

Ayelet - The Israeli Association for Thematic Philately

אֵילֵת היא עמותה המאגדת בולאים מכל הארץ, האוספים בולים ודברי דואר על פי נושא.

* חברי אֵילֵת מקבלים את פרסומי האגודה:

<< חוברת "נושאון" - יצאת לאור ארבע פעמים בשנה. במידע בולאי על אספנות נושאית, נושאי איסוף וחומר בולאי;
<< עיתון "שובל" של התאחדות בולאי ישראל.

ranb2000.wix.com/ayelet

* מפגשי חברים והרצאות פעם בחודש.
* מכירות פומביות לחברי האגודה בלבד.
* הדרכה וסיוע מקצועי לתצוגה בתערוכות בולים בארץ ובחו"ל.
* הזכות להנות משירותי הספרייה הבולאית העשירה של התאחדות בולאי ישראל.

ניתן לקרוא חומר נוסף באתר אֵילֵת בכתובת הבאה או באמצעות QR-Code:

הצד האנושי של הפריט

יורם לוביאניקר

כיוון שהטופס הספציפי הזה היה בשימוש רק במהלך חודש אוגוסט 1948 אנחנו יודעים מתי נשלח בקירוב.

השולחת היא רחל לונדנר, וכתובתה היא "משואות, ת.ד. 2788, תל אביב". "משואות" הוא, כמובן, קיצור למשואות יצחק – אחד מארבעת יישובי גוש עציון שנפלו באמצע חודש מאי 1948. השימוש בתיבת דואר בתל אביב היה נפוץ בקרב קיבוצים באותה תקופה, משום שהדואר לנקודות מרוחקות לא היה סדיר דיו, והקיבוצים העדיפו לקבל את הדואר שלהם בתל אביב ולסמוך על נסיעות מזדמנות של חברי הקיבוץ לעיר הגדולה, שבמהלכה יאספו את הדואר. הנמען הוא יהודה דבורקס – מן הסתם אחד מחברי הקיבוץ, שנפל בשבי הלגיון הערבי.

כאשר הכנתי את סרטוני ההדרכה למבקר באתר התערוכה, החלטתי להציג את הטופס הזה כפריט המייצג את האוסף. במהלך ההכנה לסרט ערכתי חיפוש בגוגל כדי למצוא פרטים אודות יהודה דבורקס, אך העליתי חרס בידי ולא הצלחתי למצוא מה עלה בגורלו. בסרטון עצמו פניתי לעזרת הצופים, ושאלתי אם מי מהם יודע לפתור את התעלומה.

ואמנם, ימים מעטים לאחר שנפתחה "נטבול 2021", קיבלתי הודעה בדואר האלקטרוני מאחד המבקרים. הוא הפנה אותי לאתר אינטרנט המנציח את זכרם של בני משואות יצחק. המידע באתר גילה לי את שארית הסיפור: יהודה דבורקס שוחרר מהשבי ושב ארצה בשלום. הוא חזר להתגורר במשואות יצחק (בגלגולו החדש כמשק שיתופי באזור אשקלון). בשנת 1951 הוא נשא לאישה את שרה לבית הרטיס, ילידת הולנד ששרדה את השואה (היחידה מבני משפחתה) ועלתה ארצה ב-1948. לזוג נולדו ארבעה ילדים – מרדכי, עמוס, שמעון ודורית. יהודה דבורקס נהרג בתאונת דרכים בשנת 1965.

יהי זכרו ברוך! ■

הספרייה הבולאית של התאחדות בולאי ישראל

תהיה סגורה לרגל מעבר משרדי ההתאחדות ובתקופת המעבר לא יינתנו בה שירותי השאלה ועיון.

הספרייה תפתח מחדש את שעריה

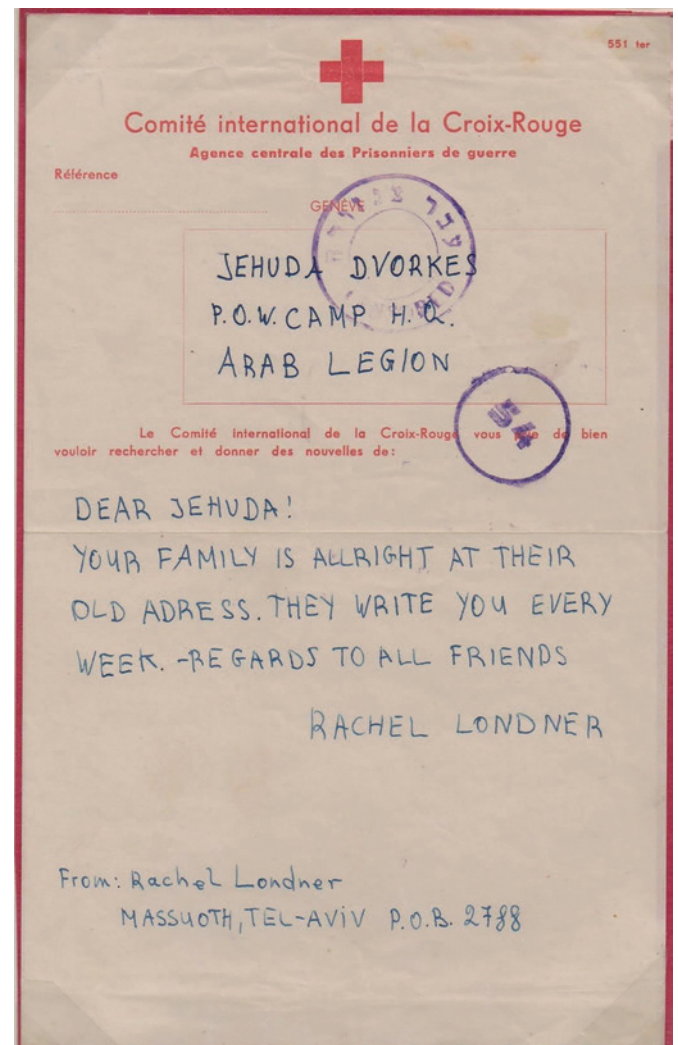
במשרדי ההתאחדות החדשים

ברח' אבן גבירול 39 תל אביב

בתאריך 1 ביולי 2021.

ספני בולים, ובפרט אלה המציגים בתערוכות, מתמקדים בצד הדוארי של הפריט: מאין נשלח ולאן הגיע, איזה מסלול עבר, אילו חותמות הוטבעו בו בדרך וכו'. עם זאת, לפריטים שאנחנו אוספים יש גם פן אנושי, ולפעמים שווה להקדיש גם לו מחשבה.

אחת התצוגות בתערוכת נטבול 2021, אותה העמיד ברוך וינר, הוקדשה לדואר שנשלח אל ומאת שבויי מלחמה ישראלים במלחמת העצמאות. הפריט הנראה להלן נשלח מישראל למחנה שבויים בעבר הירדן באמצעות הצלב האדום. מכתב זה (אשר אורכו הוגבל ל-25 מילה, הגבלה שנאכפה בקפדנות) אינו נושא תאריך, אך

בקרן בתערוכת הבולים הווירטואלית AAPE 2021

לוגו תערוכת AAPE 2021 בעיצוב הדר בר

תערוכת הבולים הווירטואלית AAPE 2021 מאורגנת על-ידי התאחדות בולאי ישראל. בתערוכה משתתפות שלוש מדינות – ישראל, ארצות הברית ואיחוד האמירויות הערביות. שלוש מדינות אלה חתמו על הסכמי אברהם בחודש ספטמבר האחרון, והתערוכה מהווה מימוש של הסכמים אלה בעולם הבולאות. מכאן גם שמה – Abraham Accords Philatelic Exhibition או בקיצור AAPE.

כל אחת מהמדינות המשתתפות מיוצגת על-ידי אוסף אחד באגף הכבוד, שני אוספים באגף הגלויות (ללא שיפוט) ושישה אוספים באגפים התחרותיים – איסוף מסורתי, תולדות הדואר ואיסוף תימאטי. לפחות מחצית מהאוספים מכל מדינה צריכה להיות קשורה למזרח התיכון.

אתר האינטרנט של התערוכה בכתובת www.aape2021.com יפתח ב-15 ביוני 2021. התערוכה תימשך שבועיים, עד לסוף חודש יוני, אך האתר יישאר באוויר במשך מספר חודשים נוספים. ■

רשימת תערוכות לשנים 2021-2022

תערוכה	מיקום	תאריך	סטטוס	קומיסר	הערות
Notos 2021	אתונה, יוון	19-22/11/2021	הכרה של FIP	לס גלסמן	תערוכה אירופית
London 2022	לונדון, בריטניה	19-26/2/2022	חסות FIP	הדי פייבל	נדחה מ-2020
Hunfilex 2022	בודפשט, הונגריה	31/3-3/4/2022	חסות FIP	יורם לוביאניקר	
Helvetia 2022	לוגאנו, שווייץ	18-22/5/2022	חסות FIP	משה בורשטיין	
Capex 22	טורונטו, קנדה	9-12/6/2022	הכרה של FIP	לס גלסמן	תצוגות של מסגרת בודדת בלבד
Indonesia 2022	ג'קרטה, אינדונזיה	4-9/8/2022	חסות FIP	לס גלסמן	נדחה מ-2020
Liberec 2022	ליברץ, צ'כיה	13-16/10/2022	הכרה של FIP	מנחם לדור	תערוכה אירופית
Cape Town 2022	קייפטאון, דרום אפריקה	8-12/11/2022	חסות FIP	לס גלסמן	נדחה מ-2021
IBRA 2023	אסן, גרמניה		חסות FIP	יורם לוביאניקר	נדחה מ-2021

חדשות יודאיקה מרחבי העולם לשנת 2020

בוריס וולודרסקי

שבעקבותיו זכתה למאר לביקורת רבה, שכן באחת הסצינות הופיעה חשופת-חזה, דבר שבאותן שנים לא היה נפוץ בסרטים ולא מקובל בחברה. בעלה הראשון, פרידריך מנדל, היה יהודי-אוסטרי שעסק במכירות נשק באוסטריה ובעולם. ב-1937 היא ברחה ממנדל ונסעה לפריז ולאחר מכן ללונדון, שם הכירה את לואי מאייר, המפיק האמריקאי הנודע שהביא אותה להוליווד. היא כיכבה בסרטים רבים באמריקה ונחשבה לאחת הנשים היפות והעשירות של הוליווד. למאר נישאה שש פעמים והיו לה שלושה ילדים. עובדה מעניינת נוספת בביוגרפיה של למאר היא שבתקופת מלחמת העולם השנייה היא פיתחה חידוש טכנולוגי בהכוונה טילי טורפדו בשימוש חיל הים. על הבול האוסטרי מופיע דיוקנה של למאר וסקיצה של המצאתה.

בול הזיכרון האוסטרי לשחקנית הקולנוע הדי למאר

לא היה זה הבול היחיד שניפקה הדואר האוסטרי לכבודה של למאר. בסדרה מן המניין של שחקנים ובמאים אוסטריים שפעלו בהוליווד משנת 2011, הונפק בול נוסף עם דיוקנה.

בול הזיכרון האוסטרי להדי למאר משנת 2011

הדואר של מולדובה הנפיק ב-27 בינואר 2020 בול לציון יום השואה הבינלאומי. על הבול מופיעים מנורת זיכרון והפסל המוצב באנדרטת הזיכרון לקורבנות המלחמה בקיישינב, שבה רצחו הגרמנים בין השנים 1941-1944 כ-10,000 מתושבי העיר, רובם יהודים. את הפסל יצר בשנת 1978 הפסל אורל דוד (1935-1984). הפסל היה אחד מן הפסלים היחידים שהוצבו באותן שנים במקומות שבהם נרצחו יהודים בברה"מ. הפסל שוחזר בשנת 2015 במימון הקהילה היהודית של מולדובה.

הבול המולדובני לציון יום השואה הבינלאומי ועליו תמונת אנדרטת הזיכרון בקיישינב

עצרת המוקדשת ליום השואה הבינלאומי מול האנדרטה בקיישינב, 17.1.2020

הדואר האוסטרי הנפיק בול לכבוד שחקנית הקולנוע האוסטרית-אמריקאית ממוצא יהודי, הדי לאמאר (1914-2000). למאר נולדה בשם מריה קיזלר וגדלה במשפחה אמידה. מוצא המשפחה היה יהודי אך למאר גדלה כנוצרית ואין לנו מידע על אודות הסיבה לכך שאימה, שמוצאה יהודי-הונגרי, התנצרה. בשנות ה-30 החלה למאר בקריירה כשחקנית קולנוע. ב-1933 יצא לאקרנים הסרט הצ'כי "אקסטזה"

הצרפתית. דה רומילי נולדה בשם ז'קלין דוד לאב יהודי שנהרג במהלך מלחמת העולם הראשונה ולאם סופרת. דה רומילי התפרסמה בזכות עבודתה על השפה והתרבות של יוון העתיקה. בהיותה ממוצא יהודי נרדפה על-ידי משטר וישי בזמן מלחמת העולם השנייה. ב-1947 קיבלה תואר דוקטור במדעי יוון העתיקה. לימדה באוניברסיטת ליל ובשנים 1957-1973 גם בסורבון. בזכות תרומתה ללימודי יוון העתיקה, קיבלה בשנת 1995 אזרחות יוונית ובשנת 2000 העניקה לה ממשלת יוון את התואר "שגרירת התרבות ההלניסטית". הייתה האישה הראשונה שלימדה בקולז' דה פראנס והשנייה שהתקבלה לאקדמיה הצרפתית. זכתה בפרסים ובתארים המדעים רבים והייתה חברה באקדמיות למדעים של מדינות רבות. בשנת 1940 התנצרה.

בול הזיכרון הצרפתי לחוקרת ז'קלין דה רומילי

הדואר הבריטי הנפיק סדרת בולים לציון 75 שנים לסיומה של מלחמת העולם השנייה. על אחד הבולים מופיעה תמונת היכל השמות במוזיאון "יד ושם" בירושלים.

היכל השמות ב"יד ושם" על בול הזיכרון הבריטי לציון 75 שנים לסיום מלחמת העולם השנייה

הדואר הפולני הנפיק בול לציון 75 שנים לשחרור מחנה ההשמדה אושוויץ.

בול הזיכרון הפולני לציון 75 שנים לשחרור אושוויץ

הדואר האוסטרי הנפיק בול לציון 100 שנים (1920-2020) לפסטיבל המוזיקה בזלצבורג, עיר הולדתו של המלחין הנודע מוצרט. הפסטיבל נוסד ב-1877 אבל הפסיק את פעילותו ב-1910. ביוזמה של ארבעה אנשי אמנות, חזר הפסטיבל לפעילות לאחר סיום מלחמת העולם הראשונה וב-1920 התקיים הפסטיבל הראשון בגרסתו המחודשת. בין יוזמי חידושו של הפסטיבל היה גם היהודי מקס ריינהרט (נולד בשם מקסימיליאן גולדמן; 1873-1943), במאי ושחקן נודע באוסטריה ובגרמניה, ששימש כמנהלו האמנותי של התיאטרון הגרמני בברלין בין השנים 1905-1933. לאחר סיפוחה של אוסטריה לגרמניה ב-1938, היגר ריינהרט ללונדון ואחר כך לארצות הברית, שם המשיך את הקריירה שלו כבמאי תיאטרון וקולנוע. ריינהרט נפטר ב-1943 ונקבר בבית העלמין היהודי בניו יורק.

הבול האוסטרי לציון 100 שנים לפסטיבל המוזיקה בזלצבורג

הדואר האוסטרי הנפיק גיליון זיכרון למשפטן האוסטרי-אמריקאי יהודי הנס קלזן (1881-1973) לציון מאה שנים לחוקה האוסטרית. קלזן למד משפטים בווינה ובשנת 1906 השלים דוקטורט בתחום. בשנת 1919 מונה לפרופסור למשפט באוניברסיטת וינה. נחשב כאביה של החוקה האוסטרית ומי שעמד מאחורי ניסוחה. החוקה שניסח קלזן התקבלה ב-1920 ומהווה את הבסיס המשפטי-חוקתי של אוסטריה עד היום.

גיליון הזיכרון האוסטרי למשפטן הנס קלזן

הדואר הצרפתי הקדיש בול לכבוד ז'קלין דה רומילי (1913-2010), בלשנית צרפתית, היסטוריונית של העולם ההלניסטי וחברה באקדמיה

הדואר הברזילאי הונפק בול לכבודה של אחד מגדולות הסופרות הברזילאיות, קלריס (נולדה בשם חיה פנחסובנה) ליספקטור (1920-1977). ליספקטור נולדה בעיר קטנה באוקראינה. הוריה, פנחס סמוילוביץ' ליספקטור ומניה קרימגולץ, ברחו מפני הפוגרומים של מלחמת האזרחים באוקראינה לבסרביה ואחר כך לברזיל. משפחתה השתקעה לבסוף בריו דה ז'ניירו כשליספקטור הייתה בת 12. בבגרותה למדה ליספקטור משפטים והרומן הראשון שלה יצא לאור ב-1944. בעלה היה דיפלומט ותקופה ארוכה גרה המשפחה באירופה ובארצות הברית. היא פרסמה ספרים בפורטוגזית וביידיש ועבדה גם כעיתונאית וכתסריטאית. כמה מספריה שימשו בסיס לתסריטים קולנועיים. זכתה במספר פרסים ספרותיים ברזילאיים וספריה תורגמו לשפות רבות לרבות עברית.

הבול הברזילאי לזכרה של קלריס ליספקטור

הדואר האיטלקי ניפק בול ועליו ציור של הצייר היהודי-איטלקי אֶמֶדֶאוֹ מודיליאני (1884-1920).

הבול האיטלקי הנושא את ציורו של מודיליאני

הדואר הפולני הקדיש בול לכבוד 100 שנה להולדתו של לאופולד טירמנד (1920-1985), סופר ועורך פולני. לאחר כיבוש פולין על-ידי הגרמנים, בשנת 1939, ברח טירמנד לליטא. באביב 1941 נעצר על-ידי השלטונות הסובייטיים אך עם הגעתה של המלחמה לברה"מ ברח מכלא והתגורר בגרמניה עם תעודות מזויפות. לאחר שנחשפה זהותו האמיתית ניסה טירמנד לברוח לשווייץ, אך נעצר בגרמניה, הושלך למחנה ריכוז והצליח לשרוד בו עד לסיום המלחמה. את חוויותיו מתקופה זו תיאר בספר הביוגרפי שלו "פיליפ". טירמנד חזר לפולין ועם הזמן הפך למתנגד למשטר קומוניסטי. ב-1966 היגר לארצות הברית ועבד כעורך הירחון האנטי-קומוניסטי "כרוניקת התרבות". נפטר מדום לב ב-1985.

בול הזיכרון הפולני ללאופולד טירמנד

הדואר הפולני הנפיק בול לכבוד אדוארד ברנרד רצ'נסקי (1891-1993), פוליטיקאי ודיפלומט פולני, סופר ונשיא פולין בגלות (בשנים 1979-1986). בזמן מלחמת העולם השנייה, היה רצ'נסקי הראשון להתריע בפני ממשלות בעלות הברית על השמדת היהודים בפולין. במסמך בחתימתו, שנודע בשם "מזכר רצ'נסקי" מיום 10 בדצמבר 1942. המזכר היה דיווח דיפלומטי רשמי ראשון מסוגו של ממשלת פולין הגולה בנוגע להשמדת יהודים בפולין שתחת הכיבוש הנאצי ועותקים ממנו נשלחו לשרי החוץ של בעלות הברית. המזכר ציין את טרבלינקה, בלז'ץ וסוביבור בשמם וציין כי במחנות אלה מתבצעת השמדת יהודים.

הבול הפולני לזכרו של אדוארד רצ'נסקי הנושא את הכיתוב "פולנים מצילי יהודים"

בין גלי הפרופגנדה הפולנית

רוברטו בז'וסטובסקי

חוק פולני מהשנים האחרונות קובע כי מחנות ההשמדה לא היו פולניים אלא אך ורק גרמניים וקובע שאף אזרח פולני לא שיתף פעולה עם הנאצים. תחת חוק השואה החדש והשנוי במחלוקת, העלאת האשמות נגד "האומה הפולנית" בשיתוף פעולה עם הפשעים שביצעו הנאצים במהלך מלחמת העולם השנייה מצד כל אדם ובכל מקום בעולם, כך נראה, תיחשב לפשע. נוסף על הניסיון להכתיב את האופן שבו יורשו אנשים לדבר על עברה של פולין, לחוק זה גם השלכות מסוכנות על עתידה של המדינה. שקרים אלה נדחו על-ידי מדינת ישראל ועל-ידי ארגונים יהודיים רבים ובראשם הקונגרס היהודי העולמי.

הפעם הראשונה שבה הוחל חוק זה הייתה במארס 2018, בתביעה שהוגשה נגד העיתון הארגנטינאי Página 12, לאחר שפירסם תמונה ומאמר בנושא הטבח בעיירה יְדֵבְנָה (Jedwabne) מתקופת מלחמת העולם השנייה, שבמהלכו נרצחו מאות יהודים בידי שכניהם הפולנים.

בתוך מציאות זו, בתאריך 24 במארס 2021, פירסם הדואר הפולני בול החולק כבוד לארבעה אזרחים פולנים שהצילו שישה יהודים. על הבול מופיעה תמונה של האנדרטה בעיצובה של מוניקה קופייץ (Kupiec) הניצבת בעיירה פופרדובה (Popardowa) במחוז נבויובה (Nawojowa). האנדרטה מנציחה את האירועים של מארס 1944 והיא מציגה קווימתאר של ארבעה פולנים המסתירים שישה יהודים. בפיתוח השמאלית התחתונה של הבול נמצא הכיתוב "פולין" וערכו של הבול, 3.30 זלוטי, ואילו בחלקו העליון של הבול מופיע הכיתוב "פולנים מצילי יהודים" (Polacy ratujący Żydów) ואת שמם של ארבעה פולנים: אגנישקה רומין, יאן רומין, יאקוב טוקאש ולודוויק בוראק. הארבעה נתפסו על-ידי הנאצים וגורו למוות. כיהודים, אין לנו אלא להוקיר את זכרם כפי שנאמר בתלמוד: "כל המקיים נפש אחת, מעלים עליו כאילו קיים עולם מלא". ■

עדכון קטלוג בולי ישראל

הנפקת אפריל 2021

הטבלאות המלוות את הסדרות מחולקות לשש עמודות על פי הסדר הבא מימין לשמאל: המספר הקטלוגי של הבול, הערך הנקוב של הבול, מחיר בול לא חתום עם שובל, מחיר בול לא חתום ללא שובל, מחיר בול חתום ללא שובל.

6/4/2021

יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל התשפ"א MEMORIAL DAY 2021

ב-29 בדצמבר 1901 החליט הקונגרס החמישי על ייסוד "קרן קימת לישראל". איך מודיעים על הבשורה לעם שבניו נפוצים בארבע כנפות תבל? ליונה קרמניצקי, היו"ר הראשון של קק"ל, היה רעיון. הוא הדפיס בבית דפוס וינאי בול שנועד להפצה בעולם היהודי כולו. הבול מתאר מגן דוד ובמרכזו המילה "ציון". ענפים מעטרים את שני צידי הבול וקרני השמש מפציעות ממנו, כמו מבשרות על שחר חדש. מעצב הבול היה אפריים ליליין, צייר מוכשר ופעיל ציוני נלהב.

5.00	20.00	20.00	20.00	10.00 ₪	2620
		22.00			✉

100 שנה לבנק הפועלים BANK HAPAOALIM CENTENNIAL

בנק הפועלים, שהוקם ב-1921 עלידי ההסתדרות הציונית וההסתדרות הכללית העברית בישראל, נוסד על חזון הציונות ופועל במדינת ישראל עוד מלפני הקמתה. חזון ואומץ עסקי הובילו את עשיית הבנק במהלך השנים, וכיום הוא הבנק המוביל והגדול בישראל.

1.30	5.00	5.00	5.00	2.50 ₪	2619
		7.00			✉

הצלה בידי יהודים בשואה RESCUE BY JEWS DURING THE HOLOCAUST

עיצוב הבול מבוסס על כרזה של יד ושם ליום הזיכרון לשואה ולגבורה תש"ף 2020. הכרזה עוצבה במסגרת התחרות "מעצבים זיכרון" לעיצוב הכרזה הממלכתית לציון יום הזיכרון לשואה ולגבורה. נושא הכרזה עמד בסימן "הצלה בידי יהודים בשואה – סולידריות בעולם מתפרק".

5.90	23.40	23.40	23.40	11.70 ₪	2621
		25.40			✉

2.10	8.20	8.20	8.20	4.10 ₪	2623
2.10	8.20	8.20	8.20	4.10 ₪	2624
2.10	8.20	8.20	8.20	4.10 ₪	2625
6.30	24.60	24.60	24.60	12.30	סה"כ
		26.60			✉

תוויות ביול

6/4/2021

תווית דוארמט – כבאות והצלה לישראל –
כיבוי שרפות באזור עירוני

ATM POSTAGE LABEL – ISRAEL FIRE FIGHTING AND
RESCUE SERVICES – EXTINGUISHING IN AN URBAN AREA

8.00	2.50 ₪	134
------	--------	-----

תווית דוארמט – כבאות והצלה לישראל –
כיבוי שרפות בשדות ובחורש

ATM POSTAGE LABEL – ISRAEL FIRE FIGHTING AND
RESCUE SERVICES – EXTINGUISHING IN THE FIELDS
AND WOODS

8.00	2.50 ₪	135
------	--------	-----

ברכת הבית (גיליונית מזכרת) BIRKAT HABAYIT – SOUVENIR SHEET

הפתגם הידוע "ביתו של אדם הוא מבצרו" נועד לבטא את שאיפתו של האדם שהבית שבו הוא מתגורר עם משפחתו יהיה מקום בטוח, אשר יגן עליו מפני אויבים ומזיקים שונים. לצד בניית קירות חסונים ופתחים מחוזקים, אשר ימנעו את כניסתם של שודדים בשר ודם, הצטייד האדם גם בקמעות וחפצי קודש שנועדו להגן עליו משדים ורוחות רעות.

		30.00	30.00	15.00 ₪	ss2622
		32.00			✉

נוסטלגיה ישראלית מקצועות ISRAELI NOSTALGIA PROFESSIONS

כולנו מכירים את התחושה הנוסטלגית הנעימה העולה בתוכנו כשמפחים בנו זיכרונות מהעבר הרחוק. במשך שנים רבות נטו לחשוב שנוסטלגיה היא סוג של חולשת נפש, והנה בעשור האחרון הוכיחו מחקרים מקיפים שהעיסוק בנוסטלגיה מעניק שלווה נפש לעוסקים בה ומעלה באופן חד-משמעי את תחושת האושר האיש. בולי סדרה מקסימה זאת של "מקצועות שהיו ואינם" משמשים לנו "סוכני זיכרונות", שאותם אנו מחבקים בחום ומתגעגעים...

06/04/2021
חותמת יום ההופעה
ברכת הבית

06/04/2021
חותמת אירוע
100 שנה לבנק הפועלים

06/04/2021
חותמת יום ההופעה
הצלה בידי יהודים בשואה

06/04/2021
חותמת יום ההופעה
יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל

**"מחזיקים בולים
כפולים באוסף?
ניתן לתרום
אותם לפעילויות
חינוכיות לבני
נוער, באמצעות
התאחדות בולאי
ישראל".**

06/04/2021
חותמת יום ההופעה
כבאות והצלה לישראל -
כיבוי שרפות בשדות ובחורש

06/04/2021
חותמת יום ההופעה
כבאות והצלה לישראל -
כיבוי שרפות באזור עירוני

06/04/2021
חותמת יום ההופעה
נוסטלגיה ישראלית

בקשה להתקבל כחבר בהתאחדות בולאי ישראל

אני החתום מטה מבקש בזה לקבלני כחברה/ בעמותת התאחדות בולאי ישראל ומתחייב בזה לציית לתקנות ולהחלטות העמותה, הועד הפועל וההנהלה.
אני מצהיר/ה כי אני אזרח/ית ישראלית/או תושב/ת ישראל ובוגר/ת אני מתחייב לשלם את דמי החבר המגיעים ממני במועדם כל זמן חברותי בעמותה, אלא אם כן אחליט לפרוש מן העמותה מכל סיבה שהיא, ואז אודיע על כך בכתב להנהלת העמותה.

שם: _____ תאריך לידה: _____ ת.ז.: _____

מגן - רח', מס' בית, ישוב, מיקוד: _____

כתובת למשלוח דואר: _____

טלפון בבית: _____ נייד: _____ דוא"ל: _____

תאריך: _____ חתימה: _____

החלטת ההנהלה:

הוחלט לקבל/לדחות את הבקשה להצטרפות בישיבת הנהלה מיום _____ בשם העמותה _____

דמי חבר לשנה: 100 ₪ • דמי חבר לשנתיים: 180 ₪ ושי בולאי בשווי של 50 ₪ • דמי חבר לשלוש שנים: 270 ₪ ושי בולאי בשווי 75 ₪

התאחדות בולאי ישראל ת.ד. 3301 תל אביב, 6103201
טלפון: 03-6295547, פקס: 03-5259716, דוא"ל: misrad-ipf@013net.net

רומנו בית מכירות

למכירה בולי אנטרטיקה, פוקלנד, סאוטיג'ורג'יה, נושאים, ציפורים, אוניות, אומנות וכדור-רגל. ניתן לעשות הזמנה בדאר. סוכנות בלעדית לאביזרי בולאות LINDNER

מען: 03-5463664, ת.ד. 23274, חנות: 03-5282790, נייד: 052-6944650
דוא"ל: info@romanoauctions.com

Yariv Haft יריב האפט

נייד: 050-9899098 Mobile:

קונה ומוכר בולי ישראל
Buying & Selling Israel Stamps

ת.ד. 33320 חיפה 33213 P.O.Box 33320 Haifa
e-mail: lotsofstamps1@yahoo.com דוא"ל:

בולי גלעדי

בולי ישראל, חו"ל, נושאים ויודאיקה, בולי הרשות הפלסטינית

מבצע אלבום 30 דף שורות שקופות רקע שחור
תוצרת גרמניה LEUCHTTURM

יבואן פסי HAWID

רח' אלנבי 76 ת"א קומה ב' טל: 03-5163871, ת.ד. 3059 תל אביב 6103001
טלפון סלולארי: 054-5390225; אימייל: giladistamps@gmail.com

מרכז הבולים

מתמחים במוקדמים, מנדט, מנהלת העם ובולי ישראל, טעויות, תוויות מכל הסוגים, זרחנים בולי חו"ל לפי חלוקה למדינות ונושאים נציג בלעדי של DAVO-MICHEL

אלנבי 94 תל-אביב (במתח) טל: 03-5605755, פקס: 03-5605430, נייד: 050-6555370
email: stamps.center@gmail.com

בולי דוד קאופמן

קונה ומוכר בולי ישראל בעיקר בולים נומינליים, בולים במשקל וכו', מטבעות מתכת, כסף וזהב, שטרות, אלבומים משומשים ובולים מכל העולם

רחוב תובל 23 רמת-גן נייד: 054-3970587
דוא"ל: David.bulim10@gmail.com

ולדי פיש – קונגרס הבולאים

הערכת שווי אוספי בולים, שטרות ומטבעות קנייה ומכירה הערכת שווי ללא עלות בבית הלקוח

טלפון: 054-6511897
רחוב החלוצים 18 תל-אביב
Email: fishstamps1988@gmail.com

אליק רינק

בולים ומטבעות
קונה ומוכר

רח' הס 4 פינת אלנבי 35, ת"א ת.ד. 3554, טל: 03-6297192, פקס: 03-5255131, מען: 052-2502963, נייד: 03-5227922
דוא"ל: rinekstamps@gmail.com

מוטי ברש בולי דיזינגוף

בולים – ישראל וחו"ל – מכירה, קניה, הערכה מטבעות ושטרות אלבומים ואביזרים המבחר הגדול בארץ!!

דיזינגוף סנטר ת"א חנות 224, טל/פקס: 03-5251552, נייד: 052-8310228
דוא"ל: motib51@smile.net.il

Alexander Kvetney

Collector
Stamps, Postcards, Covers, Documents, Judaica, Coins. Etc.
Free appraisal

Tel: 054-7224409
Email: tasp_2006@hotmail.com

בולי כחול לבן

Blue White Stamps

קונה, מוכר, מחליף, מכירה פומבית, אביזרים, בולים, מטבעות ושטרות.

רח' המלך ג'ורג' 6 (ירידה מאלנבי), ת.ד. 23257 תל-אביב 61231
טל: 03-5281023, 03-5015496, פקס: 03-6521145, נייד: 050-7858613
Email: sherman77@013.net.il

התאחדות בולאי ישראל

2021 חגי ציפה!

התאחדות בולאי ישראל עוברת למשכן חדש בקומה הראשונה של הבניין ברחוב אבן גבירול 39 בתל אביב. לרגל המעבר הספרייה הבולאית נסגרה זמנית, וקבלת הקהל במשרדים הישנים ברחוב פינסקר תסתיים ביום חמישי ה-20 במאי.

המשרדים החדשים יפתחו לקהל הרחב ביום חמישי ה-1 ביולי. עד אז ניתן לפנות אלינו באמצעות הטלפון (03-6295547), או בדואר אלקטרוני (info@israelphilately.org.il). החל מחודש יולי נחזור לימי ושעות הפעילות הרגילות (ימים א', ג' ו-ה' בין השעות 09:00-15:30)

משרדי ההתאחדות החדשים יהוו מרכז בולאי ארצי, והאולם הראשי ישמש גם כמקום המפגש של העמותה התל-אביבית לבולאות. כאשר יתחדשו הירידים הבולאיים, יתקיימו אף הם באותו אולם.